

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 426666 - PREZIOA 7 PEZETA

JOSE MARIA SETIEN GOTZAI BERRIA

NON ZER

● «BIZITZA ETA MUNDUA ALDATU»	
Torrealdy	3 garrenean
● SIGMUND FREUD	
Irastortza	3 garrenean
● TXILETIK DATORREN ITSAS ONTZIA	
Luka	5 garrenean
● MUSEOA EGUNGO MUNDUAN	
Kortadi	6 garrenean
● LIBURUEN URRATSETAN	
Lertxundi	7 garrenean
● USTE GENUEN	
Arostegi	11 garrenean

"Izkuntza ez da burutapenen eta sentipenen tresna utsa"

«Neri gotzaitzarako aukeratzeak, Gipuzkoako kristau eta giza-elkartearantz lan egiteko gogoa erne didala uste dut. Edozein azkundetan, jokoan eta arriskuan dagoena, gizona da. Ekonomia azkunde soila ez da gauza giza-bizitzari erantzuna emateko. Gizartearen aurreratzea ez ditek gizona desegitaz egin. Elizaren arazoa da gizartearen arazoak bizitzea eta elizkizunak berak ere arazo oietara irekiak egon behar du bestela, uts eta loarrazle dira».

Arantzazura joan beharrean aurkitu gera. Il onen 28an egingo du te Gotzai, Joxe Mari Setien. Giza-arte arazoek kezkatutako gizon fededuna izan dugu beti Joxe Mari. Beronek landu beharrezko gizar- te zelakoan ekin zion apaizgai- tegitik euskera ikasteari. Erroman zegoelarik ere euskeraz egiten zi- tuon etxera eskutitzak. Baina erbeste aldera jo beharrean aurkitu zen be- re gogoz kontra. Arantzazun dago Joxe Mari bienbitartean lantzerik izan ez duen euskera lantzen, Eus- kal Erriaren izacraz eta nortasunaz gehiago jabetu nahirik.

—Zer sentipen dituzu nagusi mire buruan Aita Santuak Donos- tiako Gotzai lagutzaile izendatu zai- tuelatik?

—Ez da erraz barruko egoerari igertzen; ez eta nobere barrukoari ere. Elkarren aurka dauden senti- penak nabaritzen ditudala nere bai- ta ukatzea, egia izkatutzea litzake; ez ditek ahaztu oso elkarren aur- kako sentipenak sortzeko gai den egoerak erasaten didala nne ontan. Baina Aita Santuak ni gotzaitzara- ko aukeratzeak, neri Gipuzkoako kristau eta giza-elkartearantz lan egiteko gogoa erne didala uste dut. Beste guztiak ahazten saiatzen naiz.

—Nola ikusten duzu Gipuzkoako kristau-elkartea?

—Joera eta indar ezberdinez, ots, gizar- te, kultura eta erlijio joera eta indar ezberdinez landua ikusten dut Gipuzkoako kristau-elkartea. Joera ezberdin oien eraginaz, sinestun sen- doago bat sortu beharko luke. Bai- na indar oiek elkar desegiteko ere izan ditezke. Azten ari da Gipuz- koako giza elkartea ekonomi, gi- zarte eta kultura alorrean; baina azkunde ori sinestunez eta sinaska- beez osaturiko giza-elkarteari zor dio. Ez digu kristauoi bakarrik zor. Orregatik Gipuzkoako kristau-elkar- tearen lanik nagusiarena, bere burua ezagutu eta aurkitzea da, dagokion lekua izan dezan gizar- te ontan eta azkande ontan.

—Gipuzkoako aurrerapen eta za- bal-min aundi orrek uzten al du sinismenarentzat tokirik?

—Bai, tokia urten du; baina toki

ori aurkitzea zailagoa da. Edozein azkundetan, jokoan eta arriskuan dagoena, gizona da. Zaila ez da kristau sinismena bakarrik; bizitza- ri sentidua eman dezaioken edozein siniste da zaila. Ekonomia az- kunde soila ez da gauza giza-bi- zitzari erantzun betea emateko; al- diz, giza-bizitzaren sentiduari buruz, galdera bera egiten ere zaildu egi- ten du. Baina beti izango dira azken etorkizun eta geroari bergiratu- ko gizonak. Baina giza-bizitzaren sen- tiduaz galdera zorrotzak egingo di- tuztenak ere.

—Zure gotzai-sail ontan zer ikus- ten duzu pozgarrien?

—Bestekin pentsatzeko eta bes- teei zerbitzeko egokiera bikaina es- keintzen zaidala uste izatea da ne- retzat pozgarrien.

—Beldur piska bat?

—Nork bere buruari ezezkorik eman gabe, erabat besterentzat ezin izatea da beldurgarrien. Au garbi erakusten digu Nazaretoko Jesusek. — Emengo erri-giroa, ametsak, ezi- ñak, kezak ezagutzen dituzu, nos- ki. Sasoi-ko ikusten al duzu gure gi- zar- te, ala gaixorik? Ala jaioberri- tzen? Ala osasuna galtzen?

—Giza-izate osoan, izate orren lu- ze-zabalean ernemin eta bizi-altsu- mak daudenean dago sendo gizar- tea; baina gizar- tearen aurreratze au ez ditek gizona deseginaz egin. Gi- zonak pertsona bezala duen ezin ukatuzko balio au gizar- teak, ez itzez bakarrik bai eta egiaz ere aitortzen duenean, orduantxe da nere ustez gi- zarte ori sendoa. Badu Gipuzkoak indarrik baina zentzu eta zuzenta- san gehiago ere behar luke.

—Zer da zuretzat gaur bat bere erriaren erdian?

—Sinismeneko gizon, gaur eta emen kristau-elkarteari, ori zer den ikusten lagunduko dion fededuna, alegia.

—Goztai zoranex zer egitarau na- gusi dituzu oraingoz?

—Goztai izanarren, ez naiz Do- nostiako Gotzai. Kristau-elkarteari zerbitzea da nere lanik nagusi- ena haina elizbarrutiko Gotzaiaren lan- eraketaren baruan; ez ditzaket egi- kizun eta elburu ezberdinak ar. Bes- tela nere betebeharrak sahistuko nu- ke arrunt.

—Zerorri emengo seme izateari zer alderdi on aurkitzen dizkiozu? Eragozpenik?

—Erbesteko izanaz baino obeto ezagutu, ulertu eta senti ditzake- da uste dut erriaren arazoak. Ez dut alderdi ontatik zailtasunik ikusten. Ezagunegia izateak, orduan akatsak ere nabarmenagoak bait dira, izan dezake eragozpenik; alere, egia ja- kiteak ez du galerarik.

—Apaiz lagun asko duzu, inon- dik ere, Gipuzkoan: zer eskatzen eta zer eskeintzek diezu?

—Zerbait aundia da nerotza adis- kidetasuna, baina nere eskara eta

eskeintza ez ditek adiskidetasun-lo- krietan oinarritzen. Lanerako nere gogoa eskeintzen diet guztiei; eta nere zuzen edo jardutearen gainetik, bakoitzari bere lanak txukun egitea eskatuko nioke. Gotzai ez da edo- nor, eliz-elkartean; baina bakoitzak bere betebeharrerako duen erantzun- kizuna, gotzaiak egiten duenaren edo egin gabe uzten duenaren aurretik dago.

—Zu, zeure apaizgintzan, eliz-gi- zon baino maisu eta igarle gehiago izan zera, au da, elizkizunak egi- ten baino erakusten eta gizar- teko okerrak salatzen gehiago jardun ze- ra. Ala izango ote gotzaintzan ere?

—Nik Elizaren gizon bezala jo- katu nahi izan dut beti; ez naiz ne- re iritziak erakusten jardun. Gizo- naren eta gizar- tearen arazoak si- nismen-argiz aztertzen baizik. Eliza- ren arazoa da, gizar- tearen arazoak bizitzea eta elizkizunak berak ere arazo oietara irekiak egon behar dute, bestela uts eta loarrazle dira. Urrutira eramango gintzake galde-

ra onek, baina ez dut uste orain or- taz jardun gaitzkeenik.

—Naiz eta kanpoan egon beharra izan nik uste baino errazago min- izatzen zera euskeraz. Zenbaterai- noko ajela gotzaiaren ezaipainen erri-izkuntza eta kultura-arnasak?

—Auxe da nere buruausterik aum- dienetakoan; izkuntza ez da buruta- pena eta sentipenen tresna utsa, oiek tajutu ere egiten ditu nolabait; orre- gatik daude biak, kultura eta iz- kuntza, ain estu loturik. Kristau izan- ten ez da bakoitzaren izateari ezar- tzen zaion eranskin bat; kulturak pertsona bera tajutzen du; kultura- ren zainetarik, gizona bera tajutzen eta osatzen duten erro oietatik ez bada, ez diznokiegu inori lagundu kristau izaten. Ez naiz izkuntzaren ederrak edo euskera ondo baino obeto itzegiteak gehienbat aztoratzen; Erriaren errikeria eta kultura aurki- tzeak kezkatzen nau. Nere ustez, izasoa orrek kristau fedetik osota- sun aundiagoa artzen duelake, nah fededun.

—Zer eskatzen digu ZERU- KO ARGIAren irakurle eta idaz- leoi?

—ZERUKO ARGIAri, diren be- zala eldu dizaiela arazoak; ez deza- la egia morroi bihurtu; egia- ren mira- be izan dedila; aipatu beharrezko arazoak ez ditzala baztertu. Irakur- leei, berriz, kritika dezatela aldiz- karia bere eginkizuna bete dezan.

—Gazteenzat itz bat?

—Bai. Ez ditezela utsunean bizi. Lehegoari egiten dioten kritika balez- tu dezatela gaur beren bizitzaz. Ge- roari begira, bila dizaiotela bizitza- ri xedea, ez dezatela kristau sinis- mena nolana- hazi baztertu, zaharra- goen akatsetan lausoturik, egia gar- bian fede ori aztertu gabe.

—Emen bertan eta emendik kan- po, tieke aunditan diran gaixo, za- har, ezbehartu, zigortu, erbestetu, saminduentzat?

—Lotsa ematen dit nere aragian jasan gabe, minez daudenei itzegi- teak. Itz uis lirake. Badala Jainko Salbatzaile bat esatea besterik ez naiz ausartzen.

ERRIALDE

BERTSO BERRIAK

Aurtengo arraun-jaiak bukatu ditugu.

Noizik eta bein bertso bialtzen diszkigu Lezo'ko Marzelino Mante-rola'k.

Al degun guztian, tokirik izan ez-kerro beintzat, ateak zabaltzen dizkiogu.

Itok uka ez lezakena, aurtengo urteontan (lenagotik ere bai baiña), Lujanbio patrioiaren izena oso goi-tik gelditua da.

Egiñak ordaude bixtan, eta berri-riketak eztute balio egintzen ondoan.

Manterola lezoarrak Lujanbio ar-tu du bertso-gai bezela, ta onoko auek eskeintzen dizkio:

— 1 —

Gidari on bat izatekero zu bai zerala benetan, erakutsia daukazu garbi egin dituzun lanetan; mutillak beti trebe jarriak beren eginkizunetan, argatik zabiltz beti aurretik zqazen leku danetan.

— 2 —

Zuretzaz ezta baliza txarrik,

eta itxaso zabarrrik, ain gutxi berriz olatu eta bueltak artutzen okerrrik Arraunak zuzen, mutillak zimel, ezer eztago alperrik, ezpaita aski indarra sobre edukitzea bakarrik.

— 3 —

jaioterria apaindu ondoren kopa eder da banderez, len baju zeuden auzo erriak jantzi dituzu onorez. Gaur Gipuzkoa beterik dago balio aundiko landarez, bear bezela oiek ezitzen asi zaitea, mesedez.

— 4 —

Zu, Joxe Anjel, ortarakoxe sortu ziñan egun batez sasoi ederra daukazu oraindik eta aprobetxa zaitez. Karmen'go Amak zaitu zaitzala aparteko borondatez, nere zorion beroak artu bertso auetxen bitartez.

etxean degu gaitza

— 1 —

Zarautz erritik apalki nator Aloñaren magalera, ezin gorderik dauzkadan kontu batzuk zuri esatera. Ama laztana, entzun, arren! zuk bertsolari eskaera, bein bear eta Euskalerrian zure bearrean gera.

— 2 —

Emen agertu ziñan garaian zer naigabe ta saminiak, esan zeikean danak zeudela oso burutik egiñak; Oñaztar eta Ganboatarrak, lapurrak eta sorgiñak... orduko marka guztiak orain ez al daude eragiñak?

— 3 —

Ama maitea, zeure almena garbi agertu zenduan, arro ziranak apaldu ziran, ta bearra bagenduan. Otxago edo epelagoa, fedea bazan orduan, orain erabat galdu degu-ta, animalien moduan.

— 4 —

Gure lurreko goraberek gaur zein negargarri dabilzan, ekaitza pranko ikustekoak gera munduko bizitzan. Munich, Viet-nam, ta beste ainbat beti aotan ez izan, begira zazun, O, euskaldunok, etxean nola gabiltzan.

— 5 —

Alkar arteko adiskidetzak joanak ditugu igesi, inorenzako errukiriz ez, danerako geu lenbizi.

Au egia da, anai maiteok, eta ukutzen ez asi, alkar ikusi baiño naiago suge-gorria ikusi.

— 6 —

Bizkar gailñean artuak gaude makiñabat danbateko ta motiborik asko badegu berriz kezka ez egoteko. Deabruaren almen aundiak artu gaitu gu menpeko, len igaroak naikoa ezta odol gorria tarteko.

— 7 —

Sendatu gabe dago oraindik erri zar onen zauria, beldur ikaraz jarria nago sortu leikela berria. Berriro ere infernu bizi laister da Euskalerria, maitetasunak artzen ezipadu gorrotoaren tokia.

— 8 —

Lenez gailñera ez gaitzela anai artean zatitu, zentzuz osatu gaitzen ondo, umekeriak garaitu. Gure lur onek begiak goruntz Zugana jaso nai ditu, ta okerrera gerta baiño len Ama, gutaz errukitu.

— 9 —

Anaiak nola ibili leike alkarrekin arakintzan, noiz jarri bear degu apalki Jaunaren serbitzaritza? Gure babesle paregabea, erri au kontuan izan, olatu trakets, ondagarriak azplan artu ez gaitzan.

BASARRI

NERE BORDATXOTIK

Legazpi'ko erriak bi auzo en-tzutetsu ditu: Telleriarte ta Brin-kola.

Martin Ugarte jauna, Telle-riarte'ko "Saletxe" baserrian bi-zi da. Sortu ere antxe egin zan. 1916'garren urteko otsaillaren bigarren egunean etorri zan mundura.

Patrizio Etxeberria jaunaren lantegi sonatuan egiten du lana. Etzaio ordea aski angoarekin.

Sei-zortzi buru ba-dauzka ba-serriko ukulluan, eta aiek ere eskatzen dute lanik asko.

Alare, Martin Ugarte jaunak nobela bat idazteko beta ta as-tia artu du. Berak jakingo du nola.

Olerkari (poeta) bezela ezagu-tzen genduen Ugarte. Aren lan batzuk itz-neurtuz irakurriak ge-ra orain baiño lenagotik.

Orain, berreun da bost orrial-deko liburu argitaratu du itz-lauz, au da: "prosan".

Aita Onaindia karmeldar ar-giak idatzi ditu aurre-itzak.

Klasiku sailleko nobela dala esaten digu Aita Onaindia'k Ugarte'k idatzi duen au.

Nobela au, gaiaren aldetik, errikoi-errikoia da: euskalduna lau aldetara.

Ikazkintza, meatz-lan (mina-lan), sendakintza, sorgin, auzo-lan, baserri-erretze, bizimoduak ain bere dituen kezka ta istilluak; muga-zaiak, enplasteroak, ba-da or danetik.

"Zazaleta" baserrira ezkondu-tako "Arriatxo" da nobelaren ar-datza, izaki nagusia, personaje gaillena.

Bereak eta bi ikusia, arranek ezik, bizimodua aurrera erama-teko.

Denbora garratzak ordukoak. Nekez irabazten zan txanpona, ta irabazi bear zuenak gorriak ikusi bear.

Gizona negarti da beti, ta gaur, bear bada, sekula baiño negar geiago egiten degu.

Alderdu askotatik begiratuta, eztegu esango negar egiteko mo-duan ez gaudenik, baiña "Arrian-txo'k" eizuen ezagutu oraingo erotasunaren kerizik ere.

"Arriantxo'ren" gorabera la-

tzak irakurrita, gure aurreko ga-raso zaarrak datozkigu burura.

Ur gutxierekin igeri egin bea-rra izan aiek, familiak aurrera ateratzeko. Ondo penatuta ira-bazi zuten eguneroko ogia, "sala de fiestas" izenekoetan traba aun-dirik eman gabe.

Elektronikaren eta Konputado-reen aldi ontan, nola aukeratu diteke onelako gai bat?, galde lezake gazte ausartsu batek bai-ño geiagok.

Erantzunik egokiena egilleak emango die. Onela dio:

"izan ere, igaroan aztarrik ez bagenu, ondorearen suntsurik ez dugun gisa, zer genuke egungo une urri au illunpe soilla ezik?"

Baserritar batek, sustraitik, errotik ezagutzen duenari ekin bear dio. Artzen duen saila on-do jorratzen jakin bear du, Ugar-te'k egin duen bezela.

Montaigne frantzez idazle sona-tuak etzituen begiz ikusi nai izat-en beren barrutia alde bat utzi ta auzo barrutietan sartzen ziran idazleak. "Zapatero, a tus zapa-tos", esango bazukean bezelatsu.

Martin Ugarte'k ba-daki nun-dik noradabillen. Artzai onak ar-dirik kuttunenak bezela ezagu-tzen ditu aitatzen dituen lan-mol-de guztiak.

Gu ez goaz nobelaren balioa azterizera ta aitatzera.

Izango ditu bere akatsak, izan-go ditu bere gorakoak eta beera-koak: zati onak eta aultxoagoak.

Beldur gabe esan dezakeguna au da; euskeraren aldetik begira-tuta, aspalditxoko urtetan eztegu-la irakurri legazpiar baserritar onen euskera bezin aberatsik eta oparorik.

Uisune txiki batzuk ba-ditu, Goierrian aspalditxoan sarturik dagoen gaitz bat dala bide.

Ugaltzerakoan, (pluralizatze-ra-koan), bearezkoa dan letra ba-ten utsunea somatzen degu pasar-te bakar batzutan.

Adibidez: "Autxek dira neri eman zidaten xeetasunak".

Onela bearko luke legez: "Autxek dira neri eman ZIZ-KIDATEN xeetasunak.

Ainbat edertasun lilluragarriren

ondoan, uskeri batzuk Martin'ek aixa zuzendu ditzakenak. Zenbat esaera ernegarri!

Ikus ditzagun Aita Onaindia'k izendatzen dituen batzuk. Martin'-en liburutik artu ditu:

"Maitasun erneera; naste gei-gia ontzi baterako".

"Akulu bete lur etzeukaten lantzeko".

"Txapela bete legor etzitzaiea gelditu".

"Bera zan akulu ta ezten".

Garitza aundia dagoenean esan oi dana:

"Atzamar birekin ogia jan bea-rrcan zerate, noski".

Onelatsukoak orritik orrira dauzkatzu, irakurle.

Martin Ugarte'k euskeraren arrobotik atera du arri guztia. Ez-ta itz berriak sortzen nekatu; ez-tarabilki "neologismorik".

Euskeraren arnaskadak dira libu-ru ontakoak.

Guk bear bezin ondo jasotzen ezipaditugu, etekin osoa ateratzen ezipadiegua, bear ainbat euskera eziakigulako izango da.

"Botanikan" ere erakusten di-gu liburu onek. Sendagile jauna-ren eta "Arriantxo" enplasteroa-ren arteko alkar-izketa irakurri besterik eziago.

Bijoazkio gure zorionik gartsue-nak legazpiar bizkorari.

Zu etxerako, zu!

Garbizaletzat epaituko zaituzte, agian. Ez ikaratu!

Euskal sagarraren zumoa da kupelean sartu dezuna. Beste e-da-ri batzuk nasten ibili baziña, an-tzemango genizun. Bear bada, geu izango giñan salatzaile.

Enskera mendeau dezu, ta zu-re liburuari duen kutsu osoa a-te-ra naidionak, lenengo orixe jakin bear du: euskera.

Liburuaren izenburua: "On Egi-ñaren Obaria".

Itxarpina Argitaldaria. Zarautz.

Basarri

Bizkortasuna

Serbitzu egoki baten izena.
Gure jardun guztietan beti elburu bera:
Arazo bakoitzarentzat erantzunik onena.
Egunero gure lantokietan aztertzen, zuzentzen eta konpontzen ditugun eginbeharretako bizkortasuna
Eta gure serbitzu balioekin batea arreararik atseginena
Etor zerori eta ikus

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
SERBITZU BIZKOR ETA ATSEGINA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

LA CASA DEL CAFE

Juan Jriundo

San Marzai, 19 - Urrut. 413801
Donostia

Gotzai Berria

Badu bere garrantzia Gipuzkoako erriarentzat eta Gipuzkoako kristau-elkartearentzat Gotzai Laguntzailea izendatzeak. Guk nahi badugu eta nahi ez badugu badu bere indarra Elizak. Eta badu bere indarra Gotzaiak. Horregatik nahi izaten dugu indar harrek aldero egin dezala gure aldera.

Kristau-erriari eta apaiz-jendeari gehiegi galdatu gabe aukeratua izan bada ere, aitor dezagun kristau-elkartearen onari bakarrik begiraturik autatua izan dela. Oraingoan ez da goiko zenbaiten gogoa egiteagatik izendatua izan. Agintedun zenbaitentzat mingarri izanaren Jainko Erriaren onari begiratu zaio. Hau benetan pozgarri eta eskergarri zaigu. Behar lituzke kristau-erriak honelakoetan autatutakoak, baina ez da erraz oraingo. Gainera aitor dezagun gutxienez "apaiz-batzordearen" iritzia onartua izan dela hontan eta kristau-erriak eta apaiz jendeak aukera zezakeen gizon batetan jarriak izan direla begiak.

Aukera zitekeen gizonik egokienetakoa autatu dela uste dugu eta kristau-elkartearen gogoa bete dela.

Ez goaz Joxe Mari Setienen goralpenik egitera, ez bait du gure goralpenen beharrik. Baina zenbait pentsakizun jaulki nahi gintuzke jendearen errotara. Ez dezagun pentsa gure Erriaren eta hemengo kristau-elkartearen gaitz guztiak senda ditzazkeenik. Ez dezagun ar Mesias mirarigileztat. Ez dezagun ar erortzen ari den mundu zahar baten eustailletzat.

Ezka dezaiozun Eliza uztartua dagoen uztartirik askatzen saia dedila. Kristau-elkarteak beste edonorrek baino indar gehiago du hortarako gotzaiak. Ez dedila dirudunen eta agintedunen morroi izan. Egon dedila erriko jende behartsuaren zerbitzuan. Egon dedila kristau-elkartearen zerbitzuan. Jardun dedila egiaren mirabetzan.

Baina hau guztia betetzen kristau elkartek lagundu behar dio. Hortarako gizartearen zer leku behar duen jakin behar du kristau-elkartek. Gizartearen zerbitzuan dagoen sinestun-elkarte bat besterik ez dela jakin behar du. Gizon bakoitzak onartzen duen eran eta neurrian gizonaren bizitzari erantzun osoago bat eskeintzen dion elkarte xume eta apala dela. Azken etorkizun eta geroari buruz galdezka ari denari eta gizonaren sentiduari buruz kezkatua dagoenari itxaropentsu bezain dardartiar den erantzun bat eman nahi dion sinestun-elkartea dela.

Bukatu da eta behin betirako, nik uste, Erri osoa kristau-erri izate hori. Erri osoa sinestun izate hori. Euskaldun fededun izate hori.

Erriaren errikeran, kulturean, izkuntzan, kondairan eta aurrera-bidean txertaturik jardun behar duen fededunen-elkartean bere lekua du Gotzaiak. Ez jauntxo lekua, zerbitzari lekua baizik. Ez dezagun dena Gotzaiak eta Gotzai-laguntzaileak, ain zuzen, konpontzea nahi izan. Ezin du eta ez dagokio.

"Gotzaiaren zuzen edo oker jardutearen aurretik eta gaineratik bakoitzaren erantzunkizuna dago". Ez dezagun ahantz. Gaur, Jainkoari eskerrak, gero eta gutxiago dezake gotzai batek, nahiz eta oso argia eta langilea izan.

Bazan garaia eta noizbait ireki dizkizu ateak zure Erriki kristau-elkartek. Elkartek hortako askok lehen ere irekitzen zizkizuten Ongi etorria zure Errira eta zure erriko sinestunen-elkartera. Onerako izan dedila.

SIGMUND FREUD

Ez da azti bat. Ez da sorginkeriazko bihurrikeriak egiten dakien norbait, gizonaren barrua irakurtzen dakien jakintsu bat baizik. Baiña nik ez dut giza-barrunberrak buruz duen iritziak mintzatu nahi. Gizonaren barruan aurkitzen dituen hildo, zauri eta gaitz asko kanpoko norbait edo zerbaitek egiaak dira. Giza-zarteko arazoak irakurtzen daki gizonaren barrunbean. Ez daki giza-zarteko arazo hoiak nola zuzendu, baiña erdiz-erdi asmatzen eta salatzen ditu asko.

Freud ez da sozialista bezala hartzen. Ez zuen gizarte berdinago bat egiteko ametsik ere egin, agian. Baiña bai argazki ederra ateratzen zela bere garaiko gizartearen gizonaren barruko gaitzak ikusiz. Gizarteko ahalduen eskuratu dituzte gizon izateko bide guztiak agintaritzaren, giza legearen, ordenaren, neurriaren... aitzakiz.

Egiazko egoera da hau. Hain egiazkoa! Gizonaren jokabidearen iturritzat har ditzake. Baiña uka ez liezkotzat ez ezik alde ezliezkotzat ere jotzen du egoera hau. Alferrikakoa da aurka egitea. Barruko gaitzak xutatu eta larritasunetik ateratzeko bide bakarra egoera hontan ondo itsastea da. Beste sendabiderik ez dauka barru larriko gizonak. Ez dago bakoitzari dagokion janzerarik egiterik. Egia dagoenara ahal den ondoen moldatu behar da.

Ez da harrotzekoa Freud-ek egoera hori gorrotatzea. Mendean hartzen bait du gizona gizarte zapaltzaile eta menderatzaileak bere arau eta legeaz. Beste gizon arrotz bat sortzen dute gizonaren barruan, gehieneta debekatzaile diren arau eta lege hauek. Gizon bakoitza gaitzak epaitzeko, neurtzeko, pentsatzeko eta erabakitzeko ezaguerara heldu baiña lehen beste gizon arrotz batek, beste «ni» arrotz batek menderatzen du. Gizarte zapaltzaileak ezartzen dion «ni» arrotza gailentzen zaio. Nahitaez gizarteko egoeraren alde jarri beharra, duen «ni» arrotza.

«Ni» arrotz horrek dolareak segarra bezain estu zapalduz eta leherturik dauka nere egiazko «ni» txekoa. Horregatik porrot egiten

du gizartearen egoera galgarri horren aurka dabilen hainbestek eta hainbestek. Marcusek dionez giza-zarteko etsai zapaltzaile hori besterik ez da «ni» arrotz hori. «Ni» arrotz horren jostailu bat besterik ez da neure egiazko «ni» hori. «Haren» esanetara dago denerako «hau». Ez du beregisa ezer egiteko ahalmenik eta eskubiderik. Zeharo atxikia eta lotua dauka.

Holaz guziz ere ohartzen ari da piskena piskana «ni» zapaldu eta erdihil hori bere egoeraz. Eta azpitik atera egin nahi luke. Askatu egin nahi luke, nahiz eta ez beti bide egokiak har: kirola, zinea, autotxa, drogak... Bide horrek bizitzara, ez heriotzara darama nere egiazko «ni» hori.

Baiña illoiz kukurruku jo ere egiten du azpi-azpitik eta «ni» arrotz eta gizarteko etsai zapaltzailearen aurka altxa ere egiten da. Baiña kanpoko eraso ez ezik barruko korapilloa ere ez da berriketako izaten. Erru eta pekatu irudipenak jartzen zaizkio «Ni» arrotzak erabakitzen dio ona ala txarra dan. Gizarte menperatzaileak ezartzen dio «ni» arrotzaren bidez onaren eta txarren bereizkuntza. «Ni» arrotzari ondo dagokiona ona da eta gaitzki datorkiona txarra da. Beraz, gizarte menperatzaileari ondo dagokiona ona da eta gaitzki datorkiona txarra da.

Nola erauzi erruaren eta pekatuaren ustea eta irudipena? Freud-ek ez du hortarako biderik sumatzen. Gaitzesten eta gorrotatzen duen gizartearen murgildurik datza. Ez zailo bi «ni» hoiak, arrotzaren eta etxekoaren artean pakeak egitea baino bide egokiagorik bururatzeko. Blak adiskidetu. Bien etsaigoaren gaitzetik jarri. Ez barruko egoera eta giroa txartu, goxatu baizik.

Baiña hau egiazko «ni» hori zeharo itotzeko bide da. Lehen baiña azplago jartzeko bidea.

Bazterturik eta isildurik dagoen nere egiazko «ni» hori askatzeak abiatu behar dugu. Irauli ditzake giza-zarteko egoera. Uxa ditzake nere barrutik «ni» arrotza. Beste askabiderik ez da.

IRASTORTZA

"BIZITZA ETA MUNDUA ALDATU"

mahain - inguru baten inguruan

Agertzen diren idazlan eta egin diren bilkuretatik epaitu behar baldin bada, Frantziar, urte honetan, eztabaidagunerik estimatuenetakoa izan da haxe.

Gizona bere inguruaren kontzientzia hartzen ari da. Ez dela bera bakarrik mundu hontan bizi, ez da goela lurrean bizi-iturriekin nolana ibiltzerik. Gizona gero eta gehiago geroari begira bizi denez gero, oraingo martxan mundua baldin bada, hemendik urte batzuetara zer gerta litekean pentsatzen hasi da. Eta ikusi du ikusi lurraren aberastasunak agortaraziz, ura erabat zikinduz, airea mikrobioz beteaz, bizimodua ezina izan dela. Zer egin?

Baina zer egin behar den edo zer egin litekeen erabaki aurretik (edo erabakitzeke), fenomeno horren kausetara joan behar da. Zergatia, ba, labur esanda, gaurko lantegizatze-moduari ezartzen zaio. Eta honen azpian, kapitalismoa ikusten da.

Baina ez dago hemen ere gelditze-rik. Edward Goldsmith ekologista ingelesak dionez, lantegi nazionalizatuak ere berdin zikintzen bait du ingurua, kausa nagusia, hona zientzia eta teknika gizonaren gain daudela. Michel Serres jaunak dionez, horiek menderatzea da gizonaren oraingo lana.

Frantziako Akademiako Leprince-Ringuet jaunaren iritzi (zientifiko oso sonatua bera), zientismoaren indar totalitarioak ekarri du batipat baliogoen gaurko krisia. Honek ekarri du autoritatearen autzea, honek teknokraziaren nausitza, eta honek ezagutzen dugun guzizko "poluzio" hau.

Orain arte Leprince-Ringuet jaunak esandakoaz Lanza del Vasto eta gainontzeko izadi-zaleak pozik leudeke. Ez gero dionarekin ordea: zientifiko honek ez bait du zientzia ukatzen, ez gutiesten. Mundugintzan, dagokion lekua eman behar zaiola dio. Eta leku hori ez da, orain bezala, lehenengoa. Hori da dena.

Versailles-eko "Palais des Congrès" delakoan Urriaren 1ean egindako "mahain inguru" batetan Leprince-Ringuet jaunari hau dena eta askoz gehiago entzuteko zoria izan nuen.

Mahain-inguru uhor, izan ere, izan naizenetik interesgarria izan zen nere gusturako. Aipatutakoarekin batera, han zeuden Elgozy idazlea ere, eta gero Gruson ekonomista ezaguna, eta batipat Garaudy filosofoa.

Eztabaida, berehalaxe berotu zen. Hizlari bakoitzak bazuen asko esateko. Eta egia esan, gaia agortzea ez da batere erraza.

Guztion ahora zetorren lehen galdara hau zen: Bizitza eta mundua aldatu? Baina zergatik?

Elgozy jaunak erantzun erraz bat emanen du: bizi ezina delako. Aire garbia anasteko, ur garbia edateko... Aneto puntura joan behar duzu. Eta zarata? Nork jasan, egun eta gau, automobilaren eta abioien etengabeko zarata? Elgozy jaunak, hain zuzen, problema horietaz, liburu bat idatzia du: "Les damnés de l'opulence", alegia, ugaritasunaren kondena-tuak. Hori, hiri handietako jendetza jarri, eta gainera teknologia ahalguztidunaren zientziatzko tirania... eta agian Elgozyren ondorio beretara helduko zara.

Gruson jaunak ere aldatu beharra aldarrikatzen du, eta hori gaurko Hazkuntza eta Justizia elkargaitz direlako. Ekonomista protestante honen iritzi, gure garaiko karakteristika nagusia haxe da. Sustraiaren bertan dago usteldurik gure gizarte-gintza hau, giza-helbururik gabekoa da-ta.

Aldatu behar dela, eta zergatik aldatu behar den ere adierazi ondoren, beste hauzi bat dator mahain gainera: Nola?

Mundutik berezturik ala dena apurtu eta deuseztaturik? Hautapen posiblezko bezala biok utziaz, ez bata eta ez bestea hautatzen du Gruson-ek. Arrazoizko plangintza baten bidez gizarte-arazoa konpontzera heldu ditzakeela uste du.

Baina bide bat ala bestea hartu, betiere esperantza beharko dela dio, eta gero eta gehiago gainera.

Hori da, hori da, dio Garaudy-k. Esperantzaren baliogoa azpimarkatu behar dela azpimarkatzen du berak.

Antsiaturik eta noraezean dagoen mundu batek, lehen lehenik esperantza du beharrezkoen. Esperantza, bai, azkeneraino, helbururaino garamazkian bultzatzen gaitu hori. (Tresnagai-luen erlijioa) besterik ez duen gizarte-ari, helburua, xedea proposatu behar zaio. Horrek bakarrik ematen bait dio zentzua bizitzari bezala munduari.

Elgozy-k, nahiz-eta horren beltz gizartea ikusi, kontzientzia hartze-arekin eta kontzientzia aldatzearekin gizarte-ari erremedioa bilatu diola dirudi gero. Ezetz, dio Garaudy jaunak. Kontzientzien aldaketa, gizonaren aldakuntza behar beharrezkoa da zalantzarik gabe, baina estrukturen aldakuntza ere hori bezain preminazkoa da. Biak batera. Eta bide horrek izen bat du, Garaudy-ren pentsamentuan: autogestioa. Pentsamentuaren lau puntutatik Versailles-eko Ekintza Sozialaren mahain ingurura bildu ziren lau gizonok hau zuten batean: gaurko gizarteaz mesfidantza eta biharkoaz esperantza.

Joan Mari Torrealdai

zeruko
ARGIA

Zuzendakaria:

MIREN JONE AZURZA
ARISTEGIETA

Nafarroa-Kantauri eta Aragoi-ko Kaputxinoak argitaratua (Kale Nagusia, 50-1.ª Bulebide-Pamplona).
Donostia: Okendo, 22
Tel. 42 66 66

ARPIDE SARIA:

Berruan	300 pezeta
Korreo batasunetako errietan	350 pezeta
Atzerrietako beste errietan	370 pezeta
Aldez	Aurrez galdetu
Saimetan (ala bakoitzak)	7 pezeta

BERRIAK

● Urriarekin batera hasiak ditugu non-nahi euskara ikastaroak. Denetarikoa ditugu, haurrentzat, gazteentzat eta irakasle mailakoentzat, alegia.

Oraintsu argitara eman zaigun euskara ikasteko metodo batek —EUSALDUTZEN— dioenez, Barakaldotik Tuderaraino egundainoko mugimendua dugu gure Euskal Herri eta euskaldungoaren barrena. Bero dagigula guztioi.

● Izan ere, hilaren 9an, hasi ziren Zarautzen gau ikastaroak. Zenbait gai eman ahal izanen dira, nor bere aukeran, zainetan bat euskara izanen da. Honako ikastaro hauk Guraso Elkarrekin eratuak dira.

● Tolosan, berriz, "Oargi" taldeak eraturik, euskaraz tutik ez eta hamalau urte gorakoentzat. Ikastaroak, urrian hasi eta ekainerarte jarraituko dute.

● Irunen ere bai, euskaraz dakitenentzat, ordea. Gauze izanen dira, alfabetaz mailan, eta bertako Pasiotarrek eratuak. Ea ba, denaren beharretan ikusten dugu Bidasoa bazterreko herri handikotea eta.

● Eta Bergaran. "Patronato Irigoyen" delakoak eraturik eta Euskaltzaindiaren beraren arduraren pean, hasiak dira hilaren 17an. alfabetatzen ikasaldiak. Astean bi egunetan —asteazken eta ostiralean—, guztiz zortzi asteren barrena.

● Bai eta Arrasaten ere. Danok

Elkarrekin gau-ikastolak eratu ditu. Bi taldeetan, 6-14 urteko umeentzat, eta 14 urte gorakoentzat. Gau-ikastola hauk euskaraz ezertxo ere ez dakitenentzat moldatuak dira.

● Eibarren, berriz, alderantziz. Irakasle mailan, Euskaltzaindiak irakasle esamintetarako eskatzen duen programari atxikiz, eta eibartarrentzat ezezik, bai eta inguruko bailara guztikoentzat ere. Serafin Basauri jaunaren zuzendaritzaren pean, Imanol Laspiur, Antton Narbaiza eta Jose Luis Arrieta dira maisuak.

● Horrez gainera, Eibarren bertan, hasiak dira urtero bezala euskaraz ez dakitenentzat ikastaro proposak. Bai eta euskaraz ondotoz dakitenentzat ere —irakasle mailakoaz gainera—.

Imanol Laspiur maisuak talde aparta bat bildu ohi du bere inguruan; aspaldian alfabetatua den taldea, eta, behar bada, irakasle izateko asmotan ari ez dena, gero, ondorioz, erraz asko gerta daitekeena bada ere.

● Nafarroako berririk ere badugu. Lesakan, hain zuzen, "Beti Gazte" elkarrekin eraturik, joan zen astelehenean —hilaren 23an— hasteko ziren euskara ikastaroak. Hiru mailatan hasi ere, nor bere ezagupenaren arabera.

● Eta Goizuetan ere ari dira zer-baitetan, Xabier Berroeta bertako berririk emailak adiarazten digunez. "Kili-kili" sistimaz ari omen dira, "Principe de Viana" delako antolamendua- ren arduraren pean.

● Eta beste hainbeste Parisen. Euskarazko kursoak prestatzeko asmotan ari dira Frantziako hiriburuko Euskal Etxean. Euskaraz ez dakitenentzat, eta hiru mailatan, nonbait.

● Eta ikastolei buruz zer esan? Ez gara hemen hasiko den-denak banan aipatzen. Hala ere, diogun esate baterako, hamalau direla Nafarroan bertan, eta gainontzekoak ho-

rroan barrena dauden ikastolak. Bi nako herri hautan, hots: Aotz, Olague, Lizarra, Etxarri-Aranatz, Burlada, Lakuntza, Lekunberri, Leitze, Elizondo, Altsasua, Tafalla eta Olazti.

Aipagarria deritzagu Tafallako ikastolari, zeren denok dakigunez, euskara, "linguae navarroum" delakoa, aspaldi galdu zen Erribera aldean.

Duela hiru urte —1969 urtean— ekin zioten Tafallan ikastolari. Urte hartan bederatzita haur baino ez ziren azaldu. Hurren urtean, berriz, hogeita bi haina, eta hogeita hamar iaz. Urtean, ordea, berrogeita hamalau. Ezin uka ba, harrera ona izan duela ikastolak tafallaren artean. Zorionak.

● Eta hego aldean ezezik, bai eta ipar aldean ere. Batz bestea hamabiren bat ikastola ireki dira aurtien: Ziburua, Donibane Lohitzune, Azkain, Senpere, Baiona, Arragoitz, Uztaritz, Donibane Garazi, Donapaleu eta Maule hirietan bana, Hendaia, berriz, bi haina.

● Bestelako berriki ere badugu. Hilero-hilero ohi duenez, Iñaki Zubizarretak baidatzen digu Donostiako Herri Irratiak eratzen duen EUSKAL KANTA delakoaren zerrenda. Irailakoa dugu honako hau:

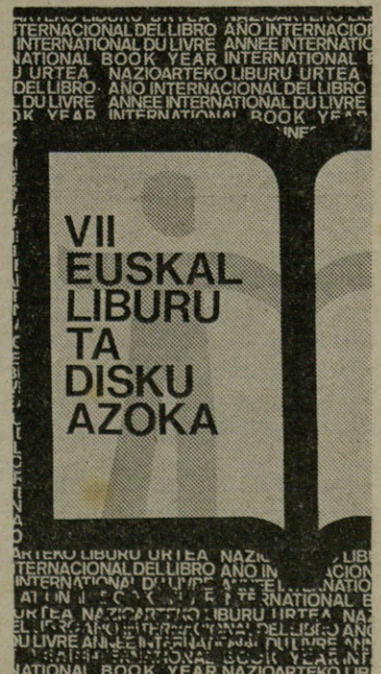
1.—NERE HERRIA, Lurdes Iriondo. 2.—HAURAREN JAKINTZA, "Urretxindorak". 3.—GU HEMEN, "Ameslariak". 4.—GAZTE GUDARIA, Jose Mari eta Mikel. 5.—URRI-LLAREN 28-EGUNA, Xabier Lete. 6.—GURE BIDE GALDUAK, Benito Lertxundi. 7.—HAUKA MUTIL, Mikel Laboa. 8.—HURA, Antton Valverde. 9.—NAHI NUEN KANTATU, "Urretxindorak". 10.—MAITEAZ GALDEZKA, Xabier Lete.

Irakurleak ikus dezakeenez, aspaldiko kantak ditugu iraileko zerrenda honetan. Orain ateratzan diren diskek ez dute, nonbait, haiek hainako indarrik edota harrera onik, Donostiako Herri Irratiak entzuleen artean behinik behin.

Lehen ere esana dugu halako zer-bait, alegia, noiz arte edukiko ote gaituzte zain Lertxundi, Laboa, "Os-karbi" eta beste zenbait kantari iaiok? Bi urte bait dira ez dutela diska berririk ateratzen.

● Urtero bezala, Domusandu egunaren izanen dugu aurtien ere Durangon EUSKAL LIBURU ETA DISKO AZOKA. Aurtengo hau, Gerediaga Elkarrekin eskaintzen digun zazpigarrena da.

Hiru egunetan irekiko da azoka, hau da, azaroaren 1ean, 4ean, eta 5ean. Orduak, berriz, 10 ½ etatik. 2ak. arte goizetan, eta 5etatik. 9ak. arte arratsaldetan. Azoka, ohi denez, Santa Maria Uribarriko deritzan elizaren arkupetan izanen da.

Aurtien Nazioarteko Liburu Urtea ospatzen delarik, giro eta arnasa berri bat erantsi nahi zaio lehendanik ere nahiko harrera ona izan ohi duen azoka famatu honi. Ospakizun hau dela eta, zenbait hitzaldi izanen da hilaren 2 eta 3an.

Horrez gainera, "Gerediaga Saria" delakoa antolatu da, urtearen barrena literatura eta ikerketaren alde- tik euskaldungoaren onetan emaitza onuragarriena eskaini dezakeen liburuari.

Beste ihardunen batzuk ere izanen omen dira, lerro hauk idazten garelarik zehatz mehatz ez dakigun arren. Bestalde, hogeita bi inguru editorial bilduko omen dira antzinako Tabir- ran, eta azken urteetan ohituak gaituzte- nez, beren liburu eta alerik berrienak eskainiko dizkigutelakoan gaude.

Urtero bezala ere, azokan bertan eta zabalik irauten duen artean, zenbait dantza eta kanta talde arituko da, arkupetan bilduko garenon atse- ginarri.

Durango elkar ikusi arte ba.

AIPAMENAK

● Mahai gainean dugu irakurle baten gutuna. Hendaia dugu, antza, bertatik idazten digu behintzat. Hona hemen zer dioen:

Amatño lankideari, agur: Ez nauzu ezagutzen, eta ez zaitut ezagutzen; eta, halere, elkarren berri badugu, eta elkar ezagutu eta areago egiten dugula iruditzen zait. Oso artikulua mamitsuak egiten dituzu: eta, sinestuta egon, zure artikulua irakurtzetik hasten da bat baino gehiago. Eutsi!

Zure berri-bilduma horretarako bat badut gaur. Donibane hasia nauzu —igaz bezala— euskara erakasten; eta. Euskaltzaindiak prestatu duen Irakasle-Titulua xedetzat hartuz, azterketa horiei buruzko prestaera egiten dugu.

Eskolak astean bi aldiz ematen ditut, eta "Donibaneko Irakasleak" elkarrekin moldatu du dena. Agian argitaragarri zaizu xehetasun hau, esan beharrik ez: euskara BATUA azaltzen dut; eta erabakiak HARTU ALA ematen dizkiet ikasleei, azkenekoaren beraren berri ere jakin dezaten.

BESARKADA BAT

Benetan bai aipagarria irakurle honen gutuna. Bi arrazoiengatik gainera. Alde batetik, Donibane eman ari diren ikastaroen berri emanen digulako; bestetik, Euskaltzaindiaren esanari guztiz atxikirik ari direlako.

Izan ere, batek baino gehiagok us- te du, batasun arazoa Hego Euskal Herriko bitxikeriaren bat dela soil- soilik. Iparreko euskaldunei ez da- gokiela halakorik, edota, ez diotela jaramonik egiten. Gu egundainoko ahaleginetan arituko bagine bezala- xa haiei gustoa egin nahirik, eta haiek, aldiz, ezertan amor eman ga- be guri.

Bedi gure hendaia honen gutu- na, Euskara Idatzaren Batasunaz Ipar aldeko mugimenduaren erakus- garri.

● Berri nahigabea datorkigu Zes- tonatik, Jose Sagartzazu Etxeberria hil dela, alegia, berrogeita zazpi urte baino ez zituela. Goian bego.

Ez genduen ezagutzen Joxe, aspal- di honetan Sagartzazu'tar Joseba ize- nez idazten zituen artikuluetatik izan ezik. Eta zoritxarrez, orainez gero ez dugu ahal izan ezagutu.

Pertsonak elkar ezagutzea oso gar- rantzi handiko arazoa dateke. Are gehiago idazleek —kazetetan barre- na idazten dugunok— elkar ezagu- tzea. Elkar ezagutuko bagendu, zen- bat jokaera ulergaitz bihurtuko liza-

tekeen konprenigarri, zenbat ikusi- ezin arinduko, zenbat aihergo leun- duko.

Izan ere, inoren lepotan jipoika eta marmaka hasi aurretik elkarri min- tzatuko bagintzaizkio, nor bere iri- ztiak azaldu eta, batez ere, bestere- nak entzun, zenbat alferriko ihardun, zenbat irain gutiagor argitara eman- gen genduen geure irakurle sufri- tuen aurrean.

Baina... betiko baina... ez da praktikan posible edo... zer arraio esan dezaket? Kazetalaritzak dina- mika bat behar du, gauzak berotan egin beharra eskatzen du sarritan, itxaron ezina.

Sagartzazu'tar Josebaren heriotzak ausnarketa hautara eraman gaitu. Damurik, hiletak bakarrik garamaz- ki zenbait burutapenetara. Gauzek konponketarik duten artean ez ote dugu inoiz elkar hobetoxeago eza- gutuko? Aprobata eginen ahal dugu?

● Lasartetik, ordea, albiste alaia- gorik dator, nahiz eta berandun, ohi denez. Lehen ere esana naiz, zenbat kostatuko ote litzateke edozein egin- kizun edo antolamendutako ardura- dunei hamabost egun lehenago eus- kal aldizkariet beren asmoren berri ematea? Baina, alferrik, betiko leloa.

Dena den, hasi orduko Lasarte ai- patu dugunez, irakurleak badaki oraingo "Zeleta"ri eskaini omenal- diaz ari naizela. Ezer guti esan de- zaket nik "Zeleta"z irakurleak ez dakikeenik, hala ere badut nik har- taz halako begiramendu bakan bat. Izan ere, oso oker ez banago behin- tzat, "Zeleta" da ene oroitzenetan nik neuk ezagutu nuen lehen euskal idazlea, "euskaltzalea" eta euskal- tzaina. Ia, ia, "jainkotxo" bat ale- gia.

Sasoi hartan —duela hamarren bat urte—, Eibarko euskaratxo baino ez nekien, Z. ARGIA ez nuen inolaz ere ulertzen (zenbait giputz herri- zalek besterik uste bazuen ere), "Ama- tiño" jaiotzeke zegoen, noski, eta es- kola utzi eta hasi berria nintzen la- nean.

Eta lanean ezagutu nuen hain zu- zen "Zeleta", lantegiko zenbait pro- dukto eskaintzera etortzen bait zen. Geroztik, guti edo asko, sal-erosketa- ko harreman haiekin jarraitu dugu, bai eta zenbait produktotako eska- ri-eskaintzak elkarri euskaraz zuden- du ere.

Agian huskeriak izan daitezke esandako ximplekeria hauk. Daiteke- ena, baina ez nuen nahi hala ere aukera utzi, "Zeleta" maitari ene gogoeta zintzoena eskaini gabe. Zo- rionak.

● Eta hel diezaigun lehen bait lehen beste arazoren bati, zeren honenbeste gogoetaz "biguntzen" hasia bait naiz.

Autopista arazoak egundainoko is- tilu eta iskanbila sortzen ari da Za- rautzen. Aspalditxo konpondurik egon behar lukeen arazo hau, geldi- rik, nora ezean dugu, itxuraz behi- nik behin.

Izan ere —diogun—, legeari dago- kionez erabakita dago hauzia, eta Europistas delakoak nahi duenean ekin diezaioke lanari Zarauzko lu- rretan. Baina, nahiz eta proiektok adiarazten duen epeari dagokionez atzeraturik ibili, eta legearen aldetik hasteko oztoporik izan ez, ez dira oraindik hasi obretan. Nonbait bada zerbaiz.

Hauzia ez da atzo goizeko. Daki- gunez, Europistas delakoaren lehen asmoz, autopistak Zarautz erdi erdi- tik joan behar zuen, mendi faltsu ba- ten gainean, "relleno" gisa, eta he- rria erdibanatzen, Gipuzkoan zehar inor herrik ez duen launea izorratuz eta Zarauzko herriaren hazteko eta zabaltzeko ahalmena behin betiko murriztuz.

Egia esan, Zarauzko herria nahiko damuturik dugu joan zen mendean eraiki zen trenbidearengatik, eta ez du nahi inolaz ere, etorkizunari be- giratu gabe lehen egin zen astake- ria berriz ere egitea.

Honetaz, Zarauzko Udalak, Donos- tiako Elosegi jaunak egindako istu- dio bat aurkeztu zuen, harako bide nagusi berria mendi hegalean egin zezatela proposatuz, herriatik eta hon- dartzatik ahalik eta urrutien. Ara- zoak hautatara jo zuen eta "Obras Publika" izeneko Ministeritzak erdi- bide bat aukeratu zuen.

Europistasek onartu zuen harako erabakia, ez ordea Udalak, eta arra- zoia nahiko ulerterraza dateke, zorio- neko erdibide hori lehendabiziko bi- de BERBERA bait da, hamabost metroren gora beheran. Udalak ez dator bat, jakina, Ministeritzak era- baki zuenarekin eta "Recurso de Re- posición" delakoa zuzendu dio.

Baina bada besterik, lehengoak guti balira ere. Modu batez edo bes- tez, Orioko abiadan, autopistak tu- nelpe batez iragan behar zuen "Mo- llarri" izeneko mendiaren atzekalde- tik. Orain, aldiz, tunela egin beha- rrean, mendia goitik behera ebaki- tzea pentsatu dute, 60 metroko trintxera edo pasadizu batez. Eta de- na, hilaren azkenean, Iberdueroi tu- nelpeko argitan hiru txanpon ez or- daintzearen gatik. Lotsagarri!

Eta are lotsagarriago jakinik, Ma- drilen ezetza eman ziotela —beste zenbait arrazoiaren artean— Uda- len proiektuari, 25 metroko trintxe- ra bat egin beharra zuelako mendi hegalean, eta hain txintxera ikara- garririk jendea beldur araziko zuelako bertatik pasatzean. Tokitan geratu dira orain 25 metroko!

Ez dakigu zertan amaituko den arazoa. Udalak ez du etsi, ez eta etsiko. Herria erne dago eta obrak geldirik. Ez genduke nahi besterik, gure susmo txarrak egia bihur ez daitezela baino. Bedi bai, Zarauzko herriaren onetan, eta ez Europistasen ixilpolsarenetan.

LIBURUAK

● Agindu bezala, Xabier Kinta- nak EUSKALDUNTZEN deritzan euskara ikasteko metodo berria bi- dali digu. Berria diogu, bai ageru berria delako, baina, bai eta meto- do berri batez baliaturik egina dela- ko ere.

Honako metodo hau irakasle tal- de batek moldatu du —Badiola, Etxebarria, Goikoetxea, Intxaurrea, Kintana, Legarreta Munduate eta Zearreta irakasleek, alegia—, eta iru- diak, berriz, J. Juaristirenak dira.

Nik neuk ikus ahal izan dudanez, guztiz harrera ezin hobea izan du metodo berri honek. Larrekoren ome- naldiaz sail honetan egin nuen aipa- mena irakurri eta gero, hiru irakur- leak eskatu dit harako metodoa, ez bait duke oraingoaz liburutegitan sal- gai aurkitu.

Metodoari berari buruz ezer guti esan dezaket. Egia esan, azal azalez baino ez dut ikusi, eta, behar bada, zer ikusi guti du, esan gura dut, zera: teoriar baino praktikaz behar- ko duela bere balioa frogatu.

Dena den, euskara soilean molda- tua da, inolazko erdararen morroi- tzarik gabe, ikaslea hasiera hasiera- tik euskaraz behartzen duelarik. Az- kenean berriz, hiztegi erraz eta oina- rritu bat dakar.

Akatsen bat erantsi nahiez gero, bada bat nahiko nabari, galde-eran- tzunez egina den metodo batetan are nabariago gainera. Galderetako AL/ AHAL delakoaz ari naiz, metodo hon- nen barrena ez bait da inon ager- tzen.

Irakasle talde honek izanen du, noski, arrazoiaren bat edo beste hut- sune honetaz, ez bait dugu uste abaztu egin zaion gauza denik, ai- tztirik, zenbait azterketaren ondorioz izanen da segurutik. Hala ere, dena den, metodo honek erdararekiko ze- zakeen morroieta bakarra dateke.

EUSKALDUNTZEN. Euskara Ba- tuaz. Irakasle talde batek. Editorial Cinsa. Bilbao, 1972.

GURE TXOKOTIK

Irabazi haundiegiak omen
Txiletik datorren itsasontzia
bauzitan

UNIBERSIDADEA

Kurso berria hasi ondoren badago kezkarik asko gure estudianteen artean. Izan ere oraindik gogoan daukate igazkoa eta ez dirudi gauzak nolanahi bere onera etorriko direnik. Aldaketaren batbuek ezarriak dituzte, irakasleen obeditu beharra, disziplinaren gogorra, estudianteen jendetza sakabanatuaren premia, eta abar. Baina naikoa izango ote da?

PSIKOLOAGOAK

Psikologiaren karrera duela hiru urte jarri zuten Unibersidade mailan. Baina planak egitearekin bakarrik ez dute asmatu. Izan ere asko dira titulua eskuratu ondoren, ederki kostata eskuratu ere, lanik gabe aurkitzen direnak. Beren egitekoa hiru lan sailatan bete dezateke: Ikastetxean, industrian eta baita gaisotegitan ere. Oraingoan, titulodunen artean %2 besterik ez dira enplegatutakoak.

AFRIKAKO BERRIAK

MARRUEKOS

— Marruekos militarismoaren bideetatik dihoakigu. Berebiziko problemakin aurkitzen da afrikar estado hau. Nekazariak dituzu bertakoak gehienbat, baina lurrik emankorrenak talde txiki baten eskutan daude. Askoek kanporatzearen, emigratzearen jokabidea baino ez dute hautatzen. Bertako erregeek eskapadarik egina du azken aldi honetan, eta militarrek bete betean ekin zioten. Oraingoan, ordea, militar indarren agintea bere gain hartu du erregeek, eta ez dirudi gauzak gehiegi, oraingoan behintzat, aldatuko direnik?

MALGACHE ERREPUBLIKA

— Malgachen, Madagascar izenez ezagunago, frantsezen jokabideak bertakoak hasarre bizian jarri ditu. Dakigunez, frantsezek isla hau 1896 garrenean menperatu zuten. Geroztik ekonomia morrontza garratzean bizi zaigu Malgache Errepublika. Europarrek kontrolatzen dute ekonomia gehiena, %70 hain zuzen. Bertako kapital indartsuena ere europarren eskutan dago eta irabazien puska handi bat %36 Europara itzularazten dute. Hizkuntza mailan ere zapalduak daude, ofizialki bertakoa baztertua izen delako. Langile eta estudiantek euren haserrearen erakutsi dute. Oraingoan indarkeriak isilera izan ditu.

ANGILERIA INDARTZEN

— Langileria, han hemenka, indartzen doa. Udan, abuztuaren hasieran, Cotonau kaieko langilek huelgari ekin zioten. Zenbait langile bahitua izan zen, baina berebiziko garaipena lortu zuten. Huelga hau dela eta, C.D.T. (Confédération Dahoméenne du Travail) sindikatoaren itzala ere haunditu da. Marruekosaren transporte edo ekarri-eramanetakoak huelgari ekin zioten aurtengo udan. Mauritania, berriz, sindikatoa gobernuaren dagoen alderdi bakarrean integratu nahi bide dute. Langilek, euren burrukan ez dute etsitzen.

PORTUGAL GERLAPEAN?

«The Observer» aldizkariak aditzera eman duenez, Rabaten gerturiko isilpeko bileratan afrikarrek egiazko askatasunaren bila jokatzeko erabakia omen du. Eta lehen ekin aldia portugaldar zapaltzaileen aurko gertuko omen dute. Azken aldi honetan, Guinea-Bissau gerlan gogor dabilta, eta gainontzeko afrikarrek euren laguntza eskainiko omen diote. Ondorenean Mozambique izango litzake askatasun bidean jarri beharrekoa. Era honetan kolonialismo inperialista, nik bestelakorik ez dut ezagutzen, desegin nahi dute.

ESTADISTIKAK

Zenbaki eta estadistikek argitasunik asko eman dezaigukete zenbait arazo eta egoera ezagutzeko. Baina bestetan, gauzak osotasunez aztertzen direnean, egia erabat desegin dezateke.

Oraintsu, «Mundo Social» aldizkariak 202 garren alean, eskualde buruz lan bat argitaratu da. Espainiako estatu barruan eskualdeen arteko ezberdintasuna artitzen du, bizi moldetan eta irabazipidetan sumatzen den ezberdintasuna salatzen. Horretarako zenbaki batzuek aurkezten dizkigu eta bertan dakarrenez Gipuzkoa eta Bizkaia dira errenta mailan lehen puntan dabilanak. Eskualdeen arazoak kanpo, gai hau erabiltzerakoan, zergatik ez ote dute gure deskapitalizatze eta abiadura kaskarra aintzakotzat hartzen?

MIKEL UGALDE

Parisko hauztegi haundiak, Ipar-Ameriketako Braden Kennecott Corporation elkargoak eskaturik, Txiletik 1.250 burnigorri toneladaz betetik datorren itsasontzi bat bahitzeko agindu du. Itsasontzia Txileko San Antonio betea zen eta joan den astean Le Havren zuten. Itsasontziak zekarren karga, frantses erosleentzat zen.

Braden Kennecott Corporation, Txileko burnigorria ateratzen zuen elkargorik haunditsua zen. Burnigorri industri haundia, 1971eko uztailean, Txileko erresumak legez herritartu zuen. Eta geroztik, Santiagoko hauztegi bereziak Ameriketako burnigorriale elkargoak, azkeneko hamabost urte hauetan, «irabazi haundiegiak» atera dituela erabaki dute. Txiletarrek diotenez «irabazi haundiegi edo gehiegizko» hauek, legez herritartutako elkargoek eman ditzaketan ordain-saririk gutxitu edo kendu egin behar zaie.

Jakina, tesis honetaz ez daude konforme ipar-ameriketar elkargoak eta, batez ere, Kennecott. Honek, lehengo irailean, «bere eskubideak gordetzeko behar zituen neurri guztiak hartuko zituela» esan zuen. Honela, Kennecotten eskabideaz, Parisko hauztegi haundiak, lehengo hilaren 30ean, Txiletik burni gorri zetoarren SS. Birthe-Oldendorf itsasontzia «bahitzea» agindu zuen. Aginduak, 6.800.000.— FF'etaz edo 1.300.000.— dolarretaz jabetzen dela dio.

«Neurriak ez du ez oinarri bidezkorik eta ez legekorik» dio Eduardo Novoa jaunak erresuma-zaindariatza-batzarreko lehendakariak; berau izan da, lehengo urtean, bere osotasunez, lege-egokieraz eta ideia kementsuaz burnigorriaren legez herritartzearen egilerik biziena.

«Nahiz eta gure Herria hain zati-tuta egon politika aldetik, legez herritartzea Kongresoaren batasun osoz erabakia izan da; herbesteko hauztegi batek, nahiz eta itzal haundikoa izan, ezin dezake epaitu txiletar gobernu eta herriaren erabaki guziz gainerkoa. Ziur gaude, frantses hauztegiak ondoren gabe utziko duela oraingoan neurri hau».

Pentsa daiteke ere, neurri hau ez zaiela batera atsegin izan herbestetar erosleei, batez ere, gauzik bahitzeko aginduak hemendik aurrera erabat eginak izan ditezkeelako. Kennecott elkargoak txiletar burnigorri erosleek ordaintzaz larderiatu zituan eta Santiagon elkartasun haundia sortu zen «chantage» honen aurka.

Txileko exportaziorik garrantzitsuena bere horretan inora gabe gertatzea gerta daitekeen gauza da. Braden Kennecott Corporation bera urteko 200.000 burnigorri toneladen ondoren dabil eta produzio honen balorea, gaurko prezioetan, 220 milioi dolar amerikano da. Eta Anacondak beraz, beste meatzetako burnigoria ateratzen duen elkargoak, Txileko erresumaren lehengo urteko legez-herritartzea aurkesteko, Kennecottek bezin bide gogorrak hartuko dituela esan du.

Honela ba, orain bi urte Salvador Allende jaunak boterea hartu zuenez geroztik, hau da ipar-ameriketar Estatu Batuen lehenengo «eraso-aldirik» serioena Santiagoko gobernuaren aurka.

Santiagon «I.T.T.-ak agertu duon dokumentu isilak argi eta garbi utzi du zenbaterainoko «presioak» egin dizkien ameriketar agintariei Txilen kokatutako «multinazional» elkargo haundi batek. Dokumentu hauek irakurri garbi ikus daiteke ameriketar haundizkiak I.T.T.-ak eskatutako neurriak oso gogoz onartu dituztela eta Txilen nahasketa ekonomikoa eta politikoa sortzera doaztela.

Washingtonen eskaeraz, nazioarte-

Txileko «Txukikamata»-ko burni-gorria norena ote: Txiletarrena ala orain arte explotatu izan duten Iparamerikarrena?

ko finantzalari erakundeak emanda zeuzkaten kreditu bideak moztuak izan dira: lehen 220 milioi dolar orain 25 milioi.

Jokabide hontaz askotan baliatu da 1968'garrenko urrian International Petroleum Companyren ondasunen jabetzearen ondoren Peruko Velasco Alvaradoren aurka, eta egun biziki laguntzen du jokabide honek Txileko «dibisen» erreserbak desgiten eta bere eragozpen ekonomikoa haunditzen; hau nabarmen azaldu da Txilek New Yorken zeukan urrea Frantziako Bankura aldatu duanean. Hau dugu «blocus» isillaren salatzailek nabarmena.

Iparreko auzotar indartsuak, orain arte trebeki lortu du «jan-iturriak» mozteko nazio-arteko begikotasuna mugitzeke. «Gerla ekonomiko» hau askoz isillagoa da, dudarik gabe, militareria baino. Hala eta guztiz ere uler daiteke pentsaera guztitako txiletarrak biziki oartzen direla beren nagusigoaren aurkako borroka hontaz.

Txileko burnigorria legez herritartuz geroztik, Washingtonek ez die laguntzarik ukatu han sartutako ameriketar elkargoek. Hala eta guztiz ezin uka daiteke, U.S.A.k ofizialki hartu duan postura ez dela beste elkargoak hartu duten bezalakoa. Nixon jaunak sarritan esan du U.S.A.k neurri zorrotzak hartuko dituela legez-herritartutako ameriketar elkargoak zuzenbidez ordaintzen ez dituten gobernuen aurka. «Herritartzeko eskubidea» bera Washingtonek ez du ukatzen. Gaiñera, herriek bere lurreko aberastasunez baliatzeko eskubidea hau, Nazio Elkarteak onartu egin du, oso aipamen osoz, 1962 garrenko abenduaren 14ko 18.03 erabakiaz. Halabearrez oinarri hau jarri du zalantzan Kennecottek, herbestetar hauztegieta jo duanean.

Lehengo irailean, elkargo honek egunkari askotan zabaldu zituen aintzat ohar; herbestetar erosleei zuzendu zituzten anitz eskutitz «El Teniente meatzeko kobrez eskubide guztiak gordetzen zituela» gaztatuaz.

Txiletarrek nazioarteko eskubide guztiak errespetatu jardunak direla diote. Eta gaiñera, eztabaida honetan sartzea ez da herbestetar hauztegi dagokiena; diotenez, Codelco (Txileko burnigorriaren bazkundera), izatez, erresumaren erakundea delako.

Kennecott, Morgan eta Rockefeller elkargoekin loturik dago eta nazio-arteko elkargo haundi anitzen jabetza dute. Eta galdera bat sortzen da: posible ote da kaiserkeriaz lege bidez liberatzea? Nahiz eta arriskugarria izan hau da txiletarren jatorrizko tesia.

Bainan, U.S.A.k egiaztatzen badu lehengo astean Kennecottek hasi duan guduxka, berak ere arrisku haundia hartzen du, alegia, hirugarren munduarentzat irten-bide bakarra indarra dela eta oinlegediaren barruan gelditurik «herriak beren aberastasunez baliatzeko eskubidea» ez dala Nazio Elkartuaren deseo polit bat besterik.

Parisko hauztegi haundiaren erabakia alde batera utzirik, nazio askotan kokatutako elkargoen eta jabetasun osozko erresumen arteko errelazioen prolema ezartzen du gertaera honek zatarki begien aurrean.

Salvador Allende jaunak Nazio Elkartearen biltzar nagusian hitza hartzea pentsatu badu ez da oharkabez izan, munduko iritzia esnatzeko bai-zik.

LUKA

Baserriaren alde

EUSKAL ETXERDIA

Caja de Ahorros

Municipal de San Sebastián

Banen baneko azikay
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira joan
etorriak

MITXELENA

BITXITEGIA - ERLOJUTEGIA

Euskaldunak eskatu salneurriak (deskuentoa)

Avda. de Francia, 1

— IRUN —

MUSEOA EGUNGO MUNDUAN

1.—JUAN SAN MARTINI ERANTZUNAZ

Duela zenbait aste, La Hoja del Lunes aldizkariaren euskal saillean, Euskaltzaindiaren idazkari den Juan San Martinek zenbait gogoeta agertu zuen Euskal Museoez, arte-ontasunen kontserbatze eta katalogatze-ari buruz. Lagun batzuk mintzatu zaizkit artikulu horretaz eta bazter anitzetan entzun ditut lan horren aldeko komentarioak; baina ez Al-
dundegiko Bibliotekan ez beste inon ezin ukan dut eskura delako idazlan hori, une hontan Gipuzkoatik urrun bai naiz. Hala ere, ene lagunek bultzaturik eta holakoetaz interesatua naizelako, zertxobait esatera noa gai horretaz, artikulua-
ren testoa ez eza-
gutzake mugaturik banaduka ere.

Laket zaigu, inolaz ere, luma nagusiek gure kultur-egoera samingarriz salatzea. Idatzi izan dut, behin baino gehiagotan, Zeruko Argia hontan, gure gauzen ordenatzearen, azterkatzearen eta erabiltzearen premiaz, baina ohi den bezala, haize boladaren batek edo borondate txarren batek eraman zituen hitzak. Eta bitartean, gure artistiko egoera geror eta urriago eta idorrigo, hala nola basamortua.

Esan zidatenez, eibartar idazleak Gipuzkoako erlijioso arte ontasunen katalogatzea eskatzen omen du eta orobat, Arabako probintzian egiten ari den antzera, sor ditezela museo itiki batzuk. Esan beharrean naiz, aurtengo udan dudala hasia neuk katalogatze lan hori Donostiako Obispaduaren mandatuz eta Irun-Errenteria eskualdean material biltzea osatua dela gehienbat, nahiz eta gai hortan iaioak diren jakintsuen azterketa behar bada ere, zenbait dato atazate arren. Katalogo-zerrenda sotil bat duzu hori, zenbait historiko datoz osaturik, elizen egitura, erre-
taula, imajina, liturgia-tresnak bilduz. Luzea duzu eta zaila lan hori, baina lan hori (Juan San Martinek eskatzen zuen bezala) hasia da eta Eustakio Mokoroak esan zidanez: "Hasiak egin dirudi. Eginak urte gorri".

Gainera, artistiko ontasunen katalogo edo zerrendak, zientifiko dadin, zenbait estudio eta monografia behar luke oinarri, baina halakorik asko ez dugu gure artean. Aipa dezadan hemen M.ª Asunción Arrazolak Renazimenduari buruz egin obra nagusia, bai eta Manuel Lekuona, Sebastian Insausti, Luis Murugarren eta Migel Sagues-en monografiak ere. Gure historiografika-artistiko funtsa haspazpenetan dugu oraino, lan handia dago oraindik, amai eta akitu ezinezkoa esango nuke. Lantegia handia da eta anitz pertsonaren arreta eskatzen duena, baina zoritxarrez egun ez dugu horrelakorik aski.

Ontasunen kontserbatzeaz eta museoaz baditu bere asmoak Elizbarrutiak eta hoitan dihardu Jose Maria Zunzunegi ene lankideak, hau baitugu Arte Sakratuaren arduradun; eginak ditu honek ermita eta eliza eraberritze ederrak (horra Bergarako parrokia eta Larraitxo ermita). Dena dela, horrelako gauzak geldi joan ohi dira, dirua behar da, bai eta personal espezializatua ere (eta hau ez da sortzen gaue-
tik goizera), amorioa eta gure gauzentzako arreta eskatzen dute (eta honelakorik aski ere ez dugu). Badu zenbait asmo elizbarrutiak eta emanen du hauen berri

bere garaian. Hasi direla da jakin-garriena.

Bestalde, gure desertu honen erdian, jakin arazi nahi nuke badela, museo koskor baina interesgarria Ondarrabiako Parrokian, bertako sekular batzuri esker bildua, eta izatekotan omen da Arraten (Eibarren eta Pasai Donibanen ere. Hona, ba, arte sakratuaren alorrean egiten ari dena, baina honek denena lana eta laguntza du eskatzen.

Gipuzkoan, arte arazoetan (museo, bilaketa-zentro eta ab.) lana nahiko kaskarra dugu. Alderdi hontan, arras guti laguntzen zaio euskal kulturari, Museo, artista eta erakus-tokiei laguntzen zaiena urri eta farregarri da. Kulturaz atzeratua den herri batetan bizi gara (ez da halakorik gertatzen otordu kontutan). Hau baiesteko, Europan barna ibilalditxo bat egitea aski da: Belgique eta Holandan adibidez. Aurtengo udan ikus ahal ukan dut, ikusiak ditut hango museoak, parkeak, instituzioak, lorategiak eta ikusi ahal ukan dut artea ez dela burgesiaren bitxikeria edo unibersitar taldeko baten privilegioa, herriko eta kaleko jendeak berea duela baizik, bere begien bistan duela, nolakoa izan den eta nolakoa den aditzera emanaz. Hontara heldu beharko genduke guk ere, guk ere bai baitugu kondaira eta tradizio aski. Hontara heldu behar dugu guk ere, udan atzerriko estudiantek aztertzea etorriko diren herri fosilizatua bilakatu nahi ez badugu. (Ikasbide ederra ematen digute!).

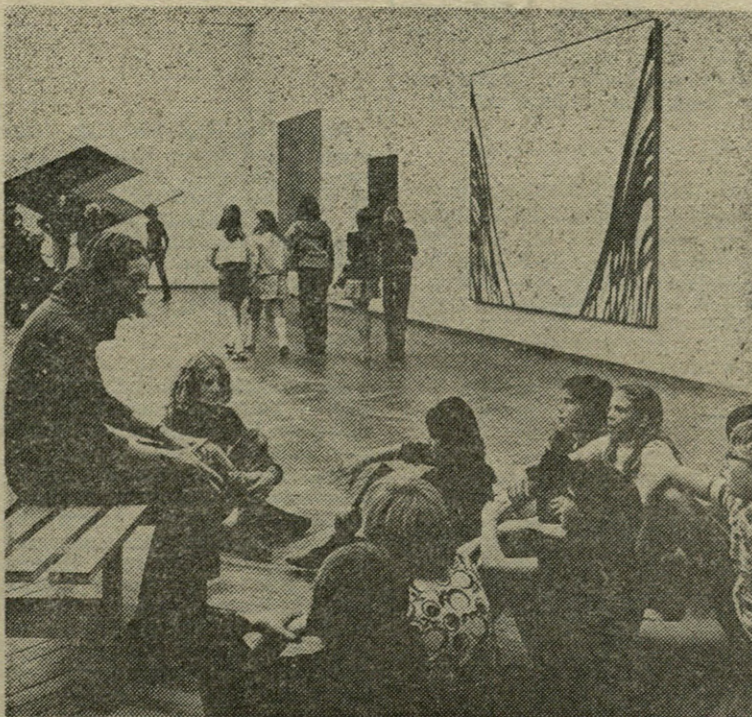
Bainan zertako aztertu gure gauzak edo ikastegietan izkutatut? Ez ote hobe arte-lanak sortu zirentokian egon ditezten, hortarako sortu baitziren, sortu ere? Hona, ba, erantzun eta erabaki zorrotzak eskatzen dizkiguten galderak, baldin eta gure kultura bideetan betirako atzera egin nahi ez badugu.

2.—MUSEOAREN BETEBEHARRA EGUNGO MUNDUAN

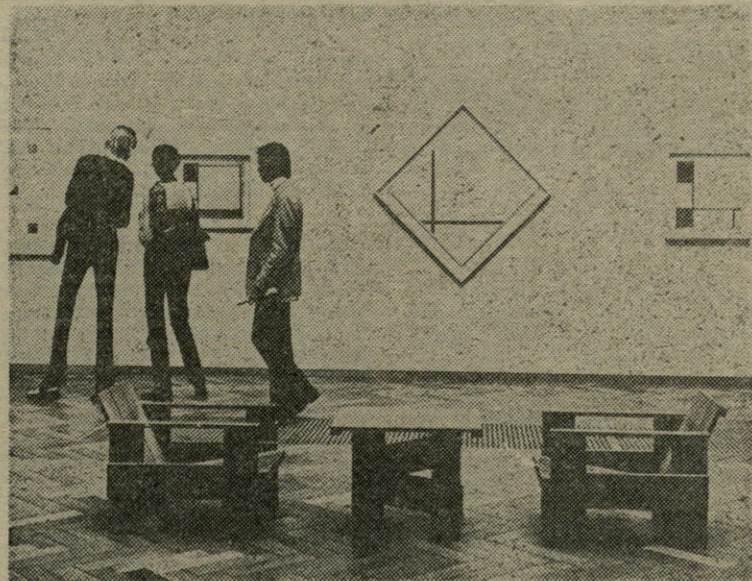
Duela zenbait urte, Sevillako museoaren zuzendari den Victor Perez Escolano jaunak museo eta honen betebeharrari buruz zenbait deklarazio egin zuen eta guretzat gure egoerarako interesgarri deritzat. Horregatik, laburtuz ematen saiatuko naiz, berez luze eta sakon baitira.

Egun, jakinduariaren alderdi bakoitzak, espezialidade bakoitzak museo bat sortu ohi du. Lehen uste zenez, museoak gauzak biltzeko eta erakusteko bakarrik ohi zen. Egun, museoak komunikazio eta irakasketa bide bat da, bilaketa bide bat, unibertsitatean eta karrikan ere, errotua. Gaurko egunez, ez daiteke museoak gutti batzuentzat bakarrik izan, izan ere, zenbait bisitatzen du egun museo bat? zenbait aztertzen eta maiz ikusten?

Oraingo gizona ez da baliatzen lehengo jokaez; bere bereak behar ditu eta museoak izan daiteke bilaketa-zentro, jokaera-bide berriak sortzeko toki. Hortarako, museoekiko desentralizazio bat guziz beharrezko litzateke. Madrider zabaldu egin beharko lieke beste tokietako museoak laguntza, sortzen ari diren museoak aberastu, eta eskualde bakoitzeko kul-

Museo, artista eta erakus-tokiei laguntzen zaiena urri eta farregarri da

Argazkiak, Amsterdam-go Stedely museoak dira

tura gerizatu. Museoak erakunde eraginkorra izan beharko luke eta gizartearen politikan errotua, eskualde bakoitzean erakusketak eratuz, unibertsitateentzat bezala langileentzat, haurrentzat bezala baztertuen-

tzat. Egungo Museologia batetara jo beharra dago, haren tradizioaz ahaztu gabe noski, egungo gizonak bere inguruan duena jaso dezan, eta orobat jasotzeko eta analizatzeko ahalmena areago dakion eta horrela, ja-

kituriaz jantzi ezezik, elkarrekin biltzeko toki polit eta zuzen bat sortzeko gai izan dadin. Hortarako gehitu egin bear lirateke museo eta herri-
rritar soilaren arteko harremanak: konferentziak, konziertoak, modeloen desfileak, ikasteko tokiak eta bibliotekak, jolas-tokiak... Artistik heziketa handiago eta hobe batetara jo behar litzateke ikastolatik bertatik, eta era hortara, museoak luzamendu bat, haurrentzat ikastoki eta jolas-toki izango litzateke: sala bereziak hoientzat, parkeak... Haatik, nik esango nuke haurrak direla, hain zuzen ere, heziketa-beharrik itikia dutenak, kontu hontan noski, zeren norbera-eta-gauza arteko harremanak ez baitute bizi-
tatu hala nola larriek, nagusiek. Gorputzez nahiz psikiaz elbarrituak diren naturalezaren aberastun hauek beren erara biltzeko aukera behar lukete. Baztertuek, ghetotakoek eta ere, era berean, behar lukete ukan bidea irekirik, horrelako museotara.

Beraz, kontua ez da jendetza bat kulturalizatzea, baizik arte-lan baten aitzinean libre eta erantzukizudun egitea, horrela nork berak atera ditzan bere ondorioak eta joera-arauak. Eredu zaharrak haustea bezain haurkeria eta dogmatikoa izanzen litzateke beste berri batzuk ezartzea.

Asko mintzatu izan da museoaren balioaz, arte-lanak beren sorlekuan ala museoetan egon beharko luketenez... Bainan denborak, kontserbatzeko kondizio txarre-
k (giro txarra dela, dirurik eza dela, ebasketa edo lapurretak direla, diru-interes partikularrak direla) kondairaz edo estetika balioa duten gauzen pilatzera bultzatzen dute, horrela seguruago, kontserbazioa eta ikusketak hobetzen delarik eta orobat azterketa eta konfrontazioa ere.

Asko egin daiteke eta egin behar litzateke Gipuzkoako eta Euskal Herri osoko museoetan, Juan San Martinek dion bezala. Gipuzkoan kexu gara kultura eta museoak arras utziak daudela eta, baina Bilbaon Peninsulako museo-
rik hoberenetakoa dugularik, inor guti joan ohi da bisitatzen. Soluzioa erraza denik ezin esan, baina denok saiatuz egin genezake zerbait, gure hurrengoek harrak hura esan beharrik ez dezaten: "Herri bat izan zan...".

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cádiz, Alcantar, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo-ra.

Carretera Gral. a Hernani - B.º Ergobia - DONOSTIA
Telefonoak: 450313 eta 459723
Aptdo. 1381

EUSKALDUN EMAKUMEA

Erreran, etxe bateko zeregina egiteko emakume euskaldun bat naiko litzake. Argitasun edo informaziorik nai duenak, Zeruko Argiara deitu beza. Urrut. 426666.

YOGUR GURELESA GOGOZKOENA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Choquetia

Getaria, 10-Urrut. 417751-Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

Oiartzungo teatro

INTXIXU taldea

Euskal Herikro teatro taldeen egoera aspaldian ilun xamarra da. Lanerako gogoia bada, baina erraztasun gutxi alde guztietatik. Batetik, texto berri interesgarriak falta dira; bestetik, ohitura eta formaziorik ere ez da. Eta, kaltegarriena, teatro obra bat martxan jarri eta agertzean eginkizuna mila oztopok zailagotzen du: lokalen eskasia eta garestitasunak, baimenen gorabeherak, etabar.

Hala ere, zenbait talde lanean ari da, eta nahi nabarmena dago bide berriak urratuz zerbait positibotara heltzeko. Talde horiek gu guztien laguntza eta babesa behar dute. Pentsatu behar da gauek goizera punta-puntako "marabillarik" ezin dela egin, eta alde hortatik eta bestetik demagogiak bazterrerara utzi behar direla. Lanean ari denak laguntza merezi du, eta laguntza horrek mila itxura ditu.

Gaur, laburki, euskal teatrotalde horietako bat aipatu nahi nuke. Eugenio Orozeta lagunak zuzentzen duen Oiartzungo INTXIXU taldeak azken bolara hontan oso lan interesgarri bat prestatu du. Obra horren izena "ARALAR" da, eta texto bat oinarritzat harturik, Oiartzungo talde horrek oso montaje egokia eta bide-urratzailea lortu du. Talde horrek lehenago ere eskeinia zigan "LARTAUN-EN HISTORIA" deitzen zen beste obra bat. Baina oraingo hontan nere ustez askotaz ere aurrerago joan dira, eta gauza borobilago bat lortu dute. Euskal espresio zahar batzuk gaurko ideia eta xedeen funtziora jarritz, obra berri bati halako osotasun aberatsa eman diota.

Teatro lan horren nundik-norakoak ezagutzeko, bere esku-programaten idatzitakoa dakart honera. Haien adierazpenak honela dio:

"Gonitar Teodosio zaldunaren historia edo kontakaria oso ezaguna da Euskal Herrian eta oso hedatua dago bertako kanto guztietara.

Erdi Aroko ipui horrek zer ikusterik badu garai hartako bizitzarekin. Hala ere, Intxixu taldeak beste zentzu bateman nahi izan dio. Teatro epiko modernoak sarritan egin ohi duen bezala, aintzinako gertakari edo kontakari bat hartu nahi izan dugu hura gaurko gure kezka batzuen moldetara jartzeko.

Beraz, guk Goniaren historiari ematen diogun itxura eta hartaz baliaturik egiten ditugun azterkerak oso gureak dira eta horrela izan behar dute. Alde batetik aintzinako gertakari posible batzuen inguru historikoa pixka bat argituz, bestetik gertakari horiek berrituratu egin ditugu, eta hori egitearekin gure usteak eta gaurko problema batzuk agertu eta ikuitu nahi izan ditugu.

Lan hau, lehen eman genduen "Lartaunen historia" bezala, gure teatrogintza osatzen eta hobeagotzen joateko asmoarekin ematen dugu. Hortarako bide berri bati jarraitu nahi genioke. Gonitar Teodosioren obra hontan, pastural, muxiko, maxkarada eta beste zenbait espresio zaharretako erak eta moldeak hartu ditugu; uste baitugu horrela gure teatrogintzari oinarri sendoak jartzearekin batera, gaurko teatrorako beharrezkoak ditugun aterabide tekniko eta adierazpen mota interesgarriak era zahar horietatik sor genezakeala."

Horra hor, oso garbi adierazirik, Oiartzungo taldearen asmo eta xedeak. Guk suete on bat opa diegu, eta jendea deia egiten diogu obra hori ikustera bil dedin.

"ARALAR"

PASTURAL tankera o ANTZERKIA

INTXIXU taldeak agertua

Zenbait tokitan jarria dute orain arte (Goizuetan, Oiartzuen, Aginagan, Donostiako Trinitate enparantzan), baina denbora aldetik, etabar, ez dute orain arte beti suete onik eduki. Donostian, adibidez, euskal jaietan, izugarritzko eurite baten pean jardun behar izan duten.

Horregatik, publikoari hemendik deia egiten diogu, INTXIXU taldea ikustera joateko aukera berriak izango dituztela esanaz. Adibidez, datorren hazaroaren (saindu guztien egunean), arratsaldeko seieta, Urrietako "Eliz-Ordo" aretoan beren lana agertuko dute. Geroago Azpeitiara eta beste zenbait tokitara joateko asmoa ere badute. Beraz, teatrorako afizioa dadukanak horiek ikusteko aukera izango du.

Ea jendeak, behar den berotasunaz erantzuten duen, Oiartzungo INTXIXU taldeak merezi baitu.

XABIER LETE

ZINE

Pasaiako zenbait gazte- ren asmoaren inguruan

"Zinegile batek, bere giro eta zirkunstantzi ororen lekuko izan behar du, eta hari buruzko eztaba-darako bide batzuen urratzaile. Zerbait adierazi bai, baina aldi berean neuri ta besteek laguntzat bihurtu daitekeen zerbait, bizitze konkretoaren inguruak konprenieraztearren."

Rosi direktore italiarraren hitzok (Salvatore Giuliano; Leihaketa; Ezin ahazturiko adiskidetasuna; Eskua hiriaren gain; Matei afera) zineaz dugun konzeptoa aztertzerara garamatzate, eta ez espektakulo gisan hartzerara, kezken espresibide baina.

Zinea arte da, eta beraz, kultura ezagun batez baldintzatua, halaber politika eta ideologia batez. Inearen, hala nola kulturaren aurre jarrera bat erabakitzerakoan gure jarrera ideologiko-politikoa orakusten dugu.

Direktore baten lana edo eta zinema nazional berezi bat azterzean, argi eta garbi dakusagu ezin gaitzkeela kondizionamenduetatik at ibil. Ezin esan dezakegu filma hau hango edo hemengo baten lanaren adaptazioa dela soilik. Filmaren sikonetik zehar murgildu beharko dugu, zentzu kritiko batez jantzi gaitzen.

Zinea krisi larrian dagoela, obra-errealitate dialektika ahazturik dagoela, gaurko zinea —zinea del-tzea baldin eta merezi badu— besteratzaila (alienatzaile) dela, inork uka ezin ditzakeen egiak dira.

Gaur egun ez dago euskal zinemarik —baten batek esanzen luke badagoela zinema euskaldunik (ezen ez euskal zinemarik), hots, euskaldunek (!!) eginiko zinema... erdaldunak—. Baina zinema hori ez dago gure arazoetaz arduratua, eta

guk leporaino zikindutako filmak behar-nadi ditugu.

Zai egon gara luzaz. Gurea izanen dena geurok lortu behar dugu. Eta garaia da! Euskara hedatzen Pasai Antzioko premia larrienetako bat bezala joaz, eta zinea benetako bat bezalajoa joaz, eta zinea benetako egoera baten aurkezle eta habie dagozkien elkar hizketak. Hasieran gaudelarik ere, badakigu hau ez dela gauza handia, baina hemen euskarak duen bizitze kaskara ikusiaz, garrantzi handikoa delakoan gaude. Beraz, dei bat egiten diegu hontan arduraturik dauden pasaltar guztiei.

Fruitu jasotzerik izanen ahal dugul

XAVIER P. - KOLDO I.

Liburuen Urratsetan

Inkopetenteen mundua eta gizarte-matematika

Sarritan gertatzen da lagunen batek, atsegin izan zalon liburu bat oso egokia litzaidakeela eta aholkatzea. Bestetan, etxekoren bat liburu batekin arreta osoz dagoela eta, halako jakin-min bereizi bat sortzen zaizu. Blak gertatu zaizkit «El principio de Peter» delako liburua. Halare, autosufizientzi gaizto bategatik edo, ez nuen interes haundiegiz ireki liburua. Beta pixka bat nuen batean, etxera nekatuta iritsi eta gauza arinak irakurri nahi dituzun batean, hartu nuen liburua. Badira liburuak azalak, edo izenburuak, edo liburuak argitaratu duen editoriala edo... usain amerikar arriskutsu bat, liburu jakin bat irakurtzeko gogorik ematen ez dutenak. Eta hori gertatu zitzaidan Peter eta Hull-en liburu Zabaltzeaz hutsaz. Baina, geroago, azala eta izenburua eta editoriala eta usaina ahaztu nituen: Eserialdi batean amaitu nuen delako liburua.

Oso ximplea da liburu eta ximpletasun horrek eragina edo, badu «gauza» seria ez dela iruditzen arriskua. Baina ezin dugu, inolaz ere, zenbait amerikar liburu klasikorekin konparatu. Aztertzea zaila zaidan «Cómo triunfar» eta «Cómo lograr ser feliz» liburuak usaina badu, baina ez du inondik hoi eta hoi antzeko liburuaren arrastorik.

Lan egin, jostatu, maitatu, bizi eta etengabeko inkopetentzi mailan hil direnek egin dute posible Xerarkiofobia jakintza berria. Berorik eskeinia duzu liburua. Funtsean, gure gaurko gizarteari eskeinia.

Eta Peter-en teoria, mila frogaren bidez oinarritua, hontan datza: «Jerarkia batean, edozein langile bere inkopetentzi mailaruntz doa». Bere lanean oso konpetente den langile bati, edo politikari bati, edo jere-rente bati, goragoko mailako lan bat eskeintzen bazala, iristen da une bat inkopetente bihurtzen dena. Fabrika batean, eskolan, politikan, lan liberaletan. Edonun gertatzen da holakorik.

Peter-ek dion hau —eta oso elementala dirudi— onartzen badugu, afirmatze gogor batetara iristen gara: Gure gizarte inkopetente batzuek «zuzentzen» dute. Edo okertzen, gaiztelanizko «dirigir» aditza euskeraz «zuzendu» erabiltzen badugu, «dirigitzen» duen guztiak zuzendu egiten duela pentsa bai genezake. Eta makina bat gauza bada oker gure munduan holakorik sinesteko. Gureari jarraituz, zenbat eta gorago igo jerarkia baten mailetan, gero eta inkopetente gehiago aurkituko dugu. Baina gizartearen gorpilak mugitzen dituen, jerarkiaren maila txikienean dago: langilea da. Beraz, jerarkiaren goiko maila dagokio gizartearen «okertze» eta beheko maila «zuzentze»a. Peter-en hitzetan, «lana, oraindik inkopetentzi mailara iritsi ez diren langileek betetzen dute».

Humorez egindako gure gizartearen kritika gogor honek, ez du ezer zutik uzten. Matematika lojikoaren metodoaz zoaz liburuak agertzen dizun bidetik eta printzipio bakoitza beste printzipio eta korolario ugariagoen oinarri da.

Era guztietako lanetan aztertu dute egileek bere printzipioa, baina alderdi politikoena ezin hobea da... Ipar-Amerikako auteskundearen gezurra eta herri oso baten helbururik gabeko burruka bat salatzen. Peter eta Hull-ek diotenez, auteskundeatko kandidatoa ez da beraz geroko politikagintzan dituen posibilitateengatik aukeratzin, auteskundeak irabazteko dituenagatik baizik. Orduan, norbaitek auteskundeak irabazten dituenean, laguntzaile batzuk inguratu beharrean aurkitzen da. Eta, funtsean, honelako herri «demokrata» bateko politika ez luke auteskundearen irabazleak eramanen, irabazleak osatu duen laguntzaile eta aholkularien ekipoak baizik. Hor ditugu hain ezagunak zaizkigun Nixon-en laguntzaileak: Kissinger, Harrison eta abar. Nori legokioke, beraz, U.S.A.-ko buruzagitza? Buruzagitza konpetente denari, noski. Zenbat honelako pentsa-bide ximple baina interesgarri liburuak!

Nereki, liburuak zuen interes guztia, azkenean gaitzen du. Sistema baten kritikatzailer gogorak, sistimako ikusten dituzu eta, betikoa, sistema baten —kapitalismoa, kasu honetan— gauza ustelak salatzen direnean, ez ahal da sistema hura gehiago sendotzeko?

Eta, sarritan gertatzen denez, gaur azaltzen dugun liburu honek sistema baten jerarkiofobia salatzen du. Baina ez sistema.

Amaitzeko, Inkopetente-konpleju batean murgildu navela liburuak, alortu beharrean nago.

ANGEL LERTXUNDI

Claravoz andereñoa irakasle oso egokia izan zen. Inspektore izendatu eta inkopetente bihurtu zen arte.

(Liburuko marrazki bat)

«Idazle eta periodista bezala, aukera zoragarriak izan ditut gizarte zibilizatuaz aztertzeko. Aztertu ditut politika, eta industria eta dirutza-mundua, eta heriketa, eta artearen gorabeherak, eta gai holtaz idatzit ere bai. Hitzegin dut —entzun diet lanbide askotako gizonekin, gizarte— maila guztietako pertsonekin.

Konturatu naiz gizonek oso baldar egiten dituztela beren lanak. Alderdi guztitan ikusten dut inkopetentzia: Gure mundua inkopetentziaren eremu da.»

Raymond Hull-en hitzaurretik.

usurbil

HERRIKO JAIEN BUKAERA

Herriko jaiak bukatu dira. San Juanetan hasten diran Usurbilgo jaiak, joan dan astean, pena haundi-arekin baino, bukatu zaizkigu. Jai asko ospatzen dira Usurbilen. Gogoratu besterik ez daukagu: Ekainean: San Joan jaiak, Kale-Xaharrean. Uztailean: Santaisabelak, herrian bertan eta Santiago jaiak, Zubietan. Saneste-
tebanak eta Sanrokeak, abuztuan. Eta azkenik, Aginako Sanpraisko jaiak.

Guri, aurten, haurren eguna eta gaueko dantza gustatu zaizkigu gehiena. Hortaz aparte, gero eta motelago dijoaztela jaiak iruditzen zaigu.

Datorren urterako ondo etorriko liraken honoko gauza hauek: lehenengoz: Jaiak egunero izatea eta ez lehengo urteetan bezala: astearte edo asteazkena edo beste edozein egun, festa gabe utziaz.

Bigarren: Gaueko dantza ere egunero izatea.

Hirugarren: Haste barruko egunetan ikuskizun berezi batzuk antolatzea.

Era hontan, ez litzake lehengo urteetan bezala, egunean baino egunean jende gutxiago herri aldera agertzea gertatuko. Badakigu ez dala erreza jaiak ondo antolatzea. Baina gazte guztiok alkartu ezker eta Herriko Etxerik laguntza pixkabat izan ezke-ro, jai ederrak presta ditezke.

"ARALAR" ANTZERKIA

Hil honen 8an Oiztuzungo "Intxitu" taldeak, Aginako Eliza Zaharrean antzestu ziguten antzerkia dugu. Antzokia, estu xamarra era hontako antzerki baterako. Jende dexente. Festa giroa eta isiltasun falta ere bai jendearen artean, une batzuetan.

Antzerki atsegina gertatu zitzaigun "Aralar" pastoral hau. Bi arrazoiengatik atsegin gaitzera: Batetik, "Aralar", euskal idazle batek edo batzuek sortu duten antzerkia dalako, eta bestetik, euskal antzerki zaharrean oikarrituz, gaurko gizarte giroa azaltzen duelako. Egokia, gure ustez, "Intxitu"koek hartu duten bidea.

Ondo eginak daude antzerkiaren hitz eta pasadizuek. Kantak, sakanak eta indar handikoak. Pikardi eta grazi haundiko ateraldi asko. Herri-esaera zaharrak ere ondo aukeratuak. Zenbait bertso, berriz, motel xamarrek, iruditu zitzaizkigun.

Antzezlariek jator bete zuten beren egitekoa. Argiak eta soineko jakzerak hain ongi jatuak edukitzeak, asko laguntzen die antzezlariei. Berdin soinuak, koruak eta dantzak ere.

PERRETXIKUAK

"Garbi Alai" taldeko perretxiku zaleak, Tolosako eta Galdakanoko perretxiku sariaketan izanak ditugu. Tolosan 283 perretxiku mota ezberdin agertu zituzten. 90 mota onak eta 30 mota txarrak. Beste perretxiku mota batzuek berriz ez onak eta ez txarrak ez diranak. Galdakanon, berriz, 264 perretxiku mota erakutsi zituzten: 78 mota onak eta 30 txarrak.

Tolosan, 28 taldeetatik, hamaikagarren gelditu ziran, 846 puntu rekin. Galdakanon berriz 8 garren gelditu dira 1075 puntorekin. Gaitzera sari berezi bat irabazi dute: Euskal Herriko on itxurako perretxiku txarrak egokiena agertu zituztelako.

Tolosan kopa bat eta euskal liburu sorta bat eman sari bezala. Diploma eta kopa Galdakanon. Egin duten lan hontan, Usurbilgo perretxiku biltzaile askoren laguntza izan dutela, aitortu digute.

"USURBIL" ESKUBALOI TALDEA BILBAON

Bilbaon, Espainiako eskubaloi talde gazteen txapelketa ospatua da. Usurbilgo taldea Gipuzkoako txapel-dun bezala joan da.

Bizkaitik "Maristak" eta "La Sa-c-e-La Casera" taldeak hartu zuten parte. "Beti-Onak" Nafarroatik. Logroñoko "Maristak" eta "Arrate" eta "Usurbil" Gipuzkoatik.

Suerte txarra izan dute Usurbilda gazteak. Bostgarren gelditu dira. Iruineko "Beti-Onak" txapel-dun. Gaitzera, partidu denboran euskeraz mintzatzeagalerazi egin zien usurbildarrei arbitroak... Eta arbitroak, bizkaitarrak... Negargarria benetan gertatutakoa.

"ANDATZA"

ixurtza

IXURTZAKO EZPATADANTZARI EGUNA

"Gerediaga" Elkarrekin eta Ixurtzako Jai-Batzordeko-Gazteen laguntasunagaz antolatu zan VI Ezpatadantzari Eguna, erri ontan.

Jende asko batu zan erriko pelotatokia. Talde onak artu zuten parte: Berrizko "Iremiñe"; Iurretako "Mikel Deuna"; Izurtzako "Mendigain"; Abadiñoako "San Trokaz"; Arrazolako "Erlaunpe"; Durangoko "Tronperri", eta Zaldibarko "Koral"ak.

Saio bereziak eskeñi zituen baikoitzak.

Ondoren 70 urtetik gorako dantzari izandakoei omenaldia. Onak bai egin zutela auresku eta atzeku benetan poziki!

Arratsaldean berriz «soka-dantza» txapelketa. Leenengo saria, Iurretako "Mikel Deuna" ren taldearentzako izan zan; bigarrena Durangoko "Tronperri-koentzako" eta irugarrena Abadiño-koentzako. Au bai izan zala benetan Euskal-Jaiak!

GARBIÑE A.E.

oiartzun

KALEZAI

Gure errian ere beste erritan bezelaxe, zalgurdi edo «kotxeak» asko ugaltzen ari dira. Baiñan ori ez da okerrean, edozein tokian uzten dira eta or armatzen dira izugarritzko naasketak. Erriko etxe-ko agintariak erabaki eder bat artu dute eta Kalezai bat jarri dute. Orain jendeak, zigorraren bildurrez besterik ez baldin bada ere, saiatuko dira beren zalgurdiak ortako antolatuta arkitzen dan «parking»en tokian uzten.

EIZA

Oiztuzungo mendiak asko estimatzen dituzte eiztariak. Eta igandetan eta baita aste egunetan ere izugarritzko eiztari mordoxka ederrak ikusten ditugu. Baiñan aurten ere «eizak» bere tributua kobratu du. Mutil koxkor bat 13 urtekoa, esko-petarekin deskuidatu eta bere buroa il du. Bera Oiztuzungo zan eta oso ezaguna bai erriarren artean eta baita bere lagun eiztari artian ere. Goian bego, eta bere guraso eta senideei gure benetako samintasuna.

EZTAIAK

Orain berriro ezkondu dira gure lagun jator Makazaga anaiak, Errentiakoak, Oiztuzungo bi «lore» kin, Odriozolatar Maite eta Lasatar Maiteekin. Gu ere izandu giñan ezta ontan eta egun ederra igaro genuen. Mutillaz bideari utzi ta onena izango degu neska baten ondora joatea bestela aurtengo neguan kukutxa eztula billatzeko arriskuan berdin arkituko gera ta.

BAXURDE

zornotza-etxano

ZORNOTZA-ETXANO

Esaten dabe zelan, basapizti batzuek, negualdiko egun gogorak zulo baten igaro eta gero, udaberrian urtetako garaia danean, leze aurrean jazarri-ta, lotxarria kendu eziñik, toki danetara begiratzuz, noruntz, jo eza kiela aurkitzen dirala.

Iñungo lezetik eznaiz urten baña neu ere ainbeste denboran isillik egonaz, nagitasuna burutik orporaiño sarturik dedala konturatu naiz. Begiak ondo igurtzi bear izan ditut nunbain zeezer «ikusi» aal izateko. Zorionez, astinaldi ederrak eman da, azken baten, derriorez, aldendu bear izan dau alferkeria orrek. Eta oporrialdi luze baten ondoren, Zeruko ARGIA-ren irakurle eta Zor-notza-ko adiskide maiteok, batez ere bolariak, ona emen nola aurki-

tzen naizen berriro ere suen artean.

IBIÑAGATAR EUKENEN OROIMENEZ

Ezer baiño leenago gomutaldi bat nire adiskide izan zan Ibiñagatar Eukeneri. (G.B.).

Zortzi illabete igaro da gaixo zantzar eta labor batek eraman zuela gure «Ujunio». Euskal-Erriak euskaltzale zintzo bat galdu zuen. Bera gaitik artu nuen euskerarako zale-tasuna eta Zko ARGIA-ren arpede egin nitzan. Gure Jaunak Goiko Zeruan gorde dezala eta guk jarrai dagiogun beragandik artuko irakatsiari.

IX GARREN BOLARI TXAPELKETA AMAITU ZAN

Iraikaren 10 etik Urriaren 15 era-ko larunbat arratsaldeak eta igande goizak izan dira Sariketa au ebatzi diran egunak.

Sanbartolome, Etxano, Lezama, Epaltza, Garaitondo, Bernagoiti, Laudio eta Sanantonioko bolatoki-tatik zenbat bolari izan dan! Danok euren taldea aurrerengo ezarri nai-rik.

Danetik ikusi da egun oietan. Txirlo asko jausten eta beste asko lur, zinka eta torra. Baiña danok unore onean, amaitu da. Irabazleak eupadaka euren sariak eta azke-neko mailan gelditu diranak dato-
rren urtean zori obean izango di-
ran itxaropenean.

Begiratu zelan gelditu ziran talde bakoitza:

1 go	GALIZIA «A»	2.251 puntu
2 »	SANBARTOLOME «A»	2.189 »
3 »	SANANTONIO «C»	2.155 »
4 »	BERNAGOITIA	2.125 »
5 »	GALICIA «B»	2.111 »
6 »	SANANTONIO «B»	2.109 »
7 »	ETXANO	2.093 »
8 »	GARAITONDO «B»	2.072 »
9 »	LEZAMA	2.051 »
10 »	GARAITONDO «A»	2.048 »
11 »	SANANTONIO «A»	2.047 »
12 »	GALIZIA «C»	2.020 »
13 »	LAUDIO	1.975 »
14 »	SANBARTOLOME «B»	1.947 »

Amaiera oberik azen legioke eman. Ordu batetan gure ON FELIX en meza il diran (Eubatar Andres, Zarrionaindiatar Jerman Olanotar Jose (G.B.) gure bolari lagunak izan ziran arimaren alde.

Ondoren bazkari ederra 184 la-
gun maaian dirala.

ESKERRAK: Sanantonioko BAR JULI, BAR LAS HERMANAS, CAJA LABORAL, BANCO BILBAO, CAJA AHORROS VIZCANA, CAJA AHORROS MUNICIPAL, BODEGAS ZUGAZABEITIA, BANCO VIZCAYA, ETA CONFECCIONES «SEMA»-ri izan dogun laguntasuna gaitik.

Aparteko eskerrak ERRIKO AGINTARIEI bederatzi urtetan izan ditugun sariak eta baimenen gatik.

Baiña ezta dana eskerrekin ama-
tzen. Badot zer esanik be, Alkate Jaunarentzat:

Agustin, sariak bananduten za-
biltzela zure aldamenean nengoan,
eskuma aldetik, esta enuen entzun
zure aotik urteneko berbatxo bat
ere euskeraz. Nun, eta Sananto-
nion erderaz? Ango entzule danak
edo geienak euskaldunak ziran eta
jakiñik zu euskeraz erderaz baiño
geiago oitua zarela, gauza gaitza
da konturatu barik egin ziñula si-
ñestea.

Euskaldunak euskera maite ezien
zer maite legike?

Zorionez, orain arte beintzat, Zor-
notzako bolari artean euskera da
nagusia.

TENPLE ETA ETXANOKO TXATUA MANEkin

Munduan makiña bat gauza ger-
tatzen da iñork ezelan ere uste
izan ezarren. Begiratu orain arte-
ko eguneroko edizkide blok, or
dabilz batabestea gandik banan-
duta.

Txatuakin alkarizketa bat izan
dot eta auxe galdera egin deustat:
Zer Tiadoro? Nik ezin dot aditu
ori zelan jaso legiken:

«Begiratu, lagun, ondo dakizu ni
enaizela ona, baiña bera zer? Be-
ra... TENPLE. Etxanoko bolari tal-
dean sartu bear zala eta geurear-
terako zenbatu genduan. Joko aldi
baten etzalako ipiñi izan zan asa-
rreko bidea. Bolari ona dala iñok
eztau ukatu baiña ez deiela uste
derrizkoa danik. Gaitzera iskrisi-
ño 100 lauerlekoak ukatu ditu nik
ordaindu bear ditu dala esanez. Ba-
kea gaitik gertu nago 100 lauerleko
oiek ordaintzeko baiña kondizio ba-
tekin: Aitagurea ondo errezetan ira-
ksten badeust. Ze, bola-egunetan

erreztatu bearra izan delanean zela-
ko larrialdiak pasa ditudan!

Bai, Tiadoro, neu be zeugaz nago,
bakea gauza ederra da eta eleizki-
zunak ikasteko irakasle oberik ez
dozu billatuko.

ERIoTZAK

Urriaren 2an il zan Gorritxu eta
Aranatar Pelix; eta Urriaren 17an,
Etxebarriatar Antzelmo (kojua) (G.
B.) Zornotzan oso ezagunak eta nire
adiskideak. Sendi biori naigabea
laguntzen deustiet boitzi-biotzez.

ARRINDAPE

o y a l s. a.

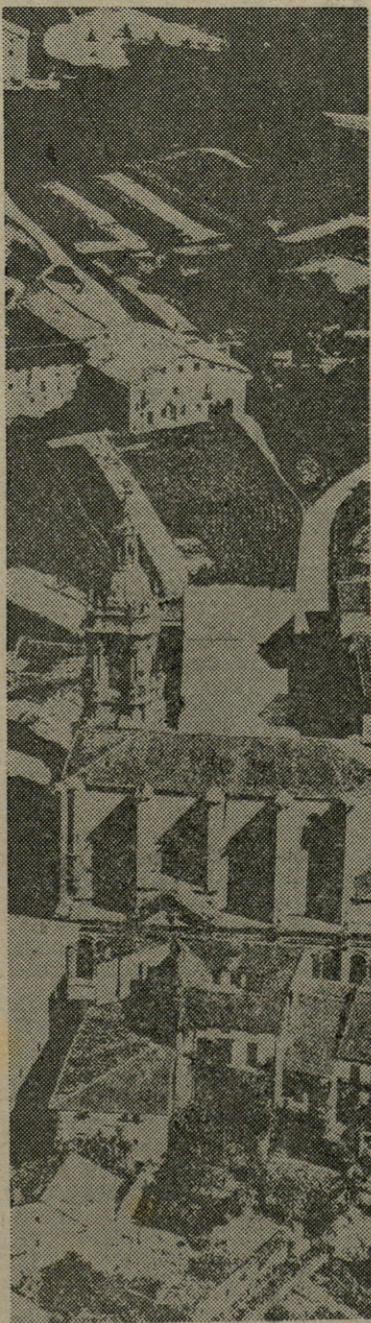
Oyal eta eforru almazena

Paregabekoak

Bikañenak

GARIBAY, 4 - TELF. 14304

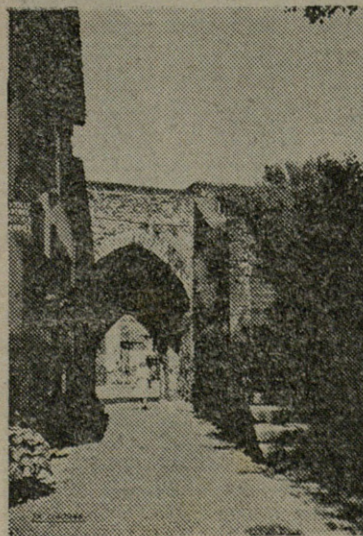
DONOSTIA

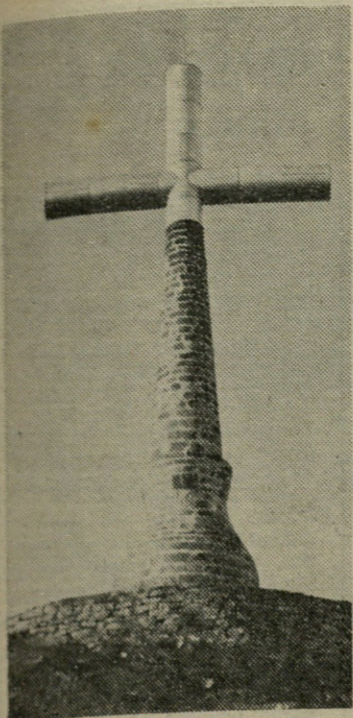
USURBIL

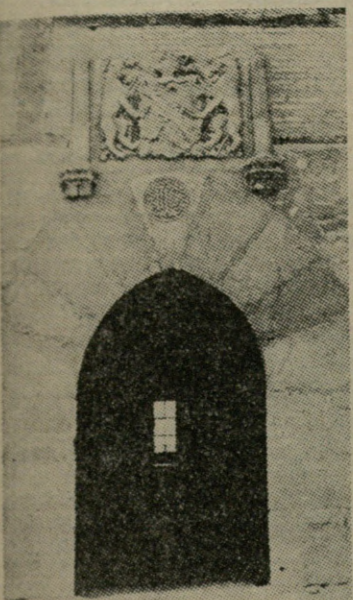
OIARTZUN

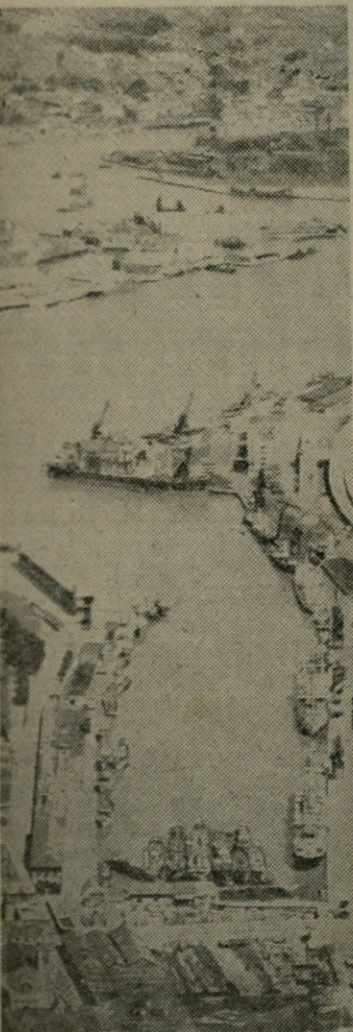
DONIBANE

LEGAZPIA

DEBA

PASAIA

legazpi

IKASTOLA

Udako oporaldietan, izadiak eskeintzen dizkigun ainbat jakingarri, mendi, zelai, eta ibarrak aztertuz sakondu, eta atsedenaldira pozgarriak igaro ondoren, ikastolako aurrei, ikastaro berrien asiera iritxi zaie.

Urtearen zortzi-bederatzi illabete-ko ikaskintzaren ondoren, bearrak zaitzkie gaztetxo auei oporaldi auek. Adimenak pixka bat lasaitu, buru austeak saiestu, eta gorpuzkiak jostari, izadiaren arnasa berri osasungarriaz ase ditzaten, ikaslanetan diarduen gazteriarri, mesedegarri, ain zuzen, atsedeen aldi atsegengarri auethek.

Gaur egun, jakintza eta ezierak, etsipen estuan loturik dauka gazterria. Ondorengo gizartearen oinarriak, auethek bai dira. Izango dute, noski, zer erantzun, sendian, errian, aberrian sor ditezkeen erazo sakonei burubide emateko. Beren gain izango dute ikuntza, eta oltura zaaren etorkizuna. Euskal erriaren geroa, auen esku bear. Mundu obearen kezka mingotsa zastaka dutelarik...

Ona emen ikastoletako aurrak beren jakintza, ta eziera aldetik, arduratsu jokatu bearraren kezka gordia.

Ikastaro berriek, onelatsu antolaturik eman diote asiera. Gaztetxo- en mailan, iru urtekoak, 43. Lau urtekoak, 38. Bost urtekoak, 43. Oñarri ezierako ikastaroan. Leenengo mailan, 41. Bigarren mailan, 40. Irugarren mailan, 31.

Zazpi andereñoen artean banaturik, 141 gaztatxo, eta 122 oñarri eziera ikastaroak artu dituztenak. Danera 265 ikasle.

Urterik-urte ugaldiaz doazkigu ikastolako aurrak. Goi-mailako ikaskizunak artzeko atzeratueak arkitzen dituzten iritzi kaxkarra badu zenbaitek, iritzi ori gezurtatzen duen agerkai ziurra, ikasleak ugaldiaz doazkigula, ain zuzen.

Ikastoletako andereño, eta zuzendariak, ondotoxo oartuak bai daude goimaillako ikaskizunetarako erreztasun nabarmena dutela, amaren magalean arturiko euskal ikuntza goxoan asiera eman ondoren, erdal ikastaroetan jarraituz ele-biren jabe diralarik, trebe bai dira nai erako jakintza eta eziera osatuen jabe izateko.

SARITUAK

Urretxun ospatu berri dan marrazki eta margo leiaketan, berrogeiren bat baziran parte artu zutenak. Auetatik leenengo, bigarren, eta laugarren sariak irabazi dituztenak ere bai. Baditugu Legazpin marrazki ta margo lanetan esku ona duten ikasleak. Zorion beroak denoi.

Artzai-Onaren ikastetxeke, eta Teresa Donearen ikastetxeke dantza taldeak, orain illabete batzuek dirala Donostian ospatu zan dantza taldeen leiaketan irabazitako sariak jaso dituzte. Talde bakoitzari, leenengo sariet dagozkien domiña ikusgarriak eman dizkie. Aurrera gazteok, euskal dantza jator oiek dantzatuz, eta zorionak.

AN-ZAN

pasai san pedro

DORRE ENPARANTZAKO EDER-LAN EDO "MONUMENTUA"

Naiz Kai berri edo kale zaar aldetik, Sanpedroko Almirantearen Dorrea deritzaion enparantzara inor iristen danean, itsas aldera alegia, txuriz margotutako oroigarri edo "monumentu" bat ikusiko du. Iru tantai edo zutoiz egiña dago eta bere oinñi eta arri batean idatzirik auxe irakurtzen da: "Altzairusko 687 zunttoi, ren gañean Sanpedroko arrantz kai berria arkitzen da; beren zulkio edo tinkatu guzia 12.506 metro izanik". "1971, garren urtean, Pasaiko kai Batzordea".

Lantegi au egin duanak, esaten du: "Eder-lan bat toki agirian jartzen danean bere egiteko garrantzitsuenetako bat betetzen du, au da, geienek ikus dezaten, beren eguneroko joan-torriak gogora eraziaz, onela, eder

lana egin dan garaian, garai onek barren-gogo, jakintza eta eder-lanen ezaugarritza ekar ditzan...

Eskultura bukatuta dago, baiño egia esan, aurrenetik onela egiteko asmorik ez zan izandu... Antziña, eder-lan ori jarri nai genduan lekuan, Dorre edo gaztelu bat, itsas zaindari bezela, arkitzen zan. Gaztelu onen gaurko antz-irudi bat egitea erabaki nuan, au da, bost metro gora eta zortzi metro zabaleko burnibiribil bat, itsasontziak atera eta sartzen ikusteko "atalai" edi ikus-tokia. Baiña asmo au betetzerik ez nuan izandu, kaieko agintariek, Almirantearen Dorreko enparantza, ibil bidearen bukaera bezela jotzen ez zutelako eta kai bera oraindik itsas aldera geiagoluzatu nai dutelako. Ezin, bada, gaztelua enparantzaren erdian jar, ibilbidearen galerazi garri izango zalako.

Au dala ta, beste erabaki bat artu bear izan nuan. Toki gutxi edo estua artuko zuan eskulturak, baiña tantai luze baten antzekoa izanik. Arrantzako urontziak obeki eta patxara aundiagoaz lotu zitezen, kai berria egin zan eta baita ere "pilote" edo zuntioi ugari ur azpian sartu. Au dala ta, kaieko agintariak asmakizun baten billa zebiltzan, zuntioi oien gogoangarri izan zedin, zuntioiak bai ziran kai berri langintzaren leenengo edo aintzandari. Orregatik, burubide bat eman nien eta ontzat artua izan zan... "Monumentu" edo eder-lanaren antz-agiriak, inguruari zor zaien edertasun eta dotoretasunik urratu gabe, Pasai Sanpedro, Pasai Donibane eta Pasai Anzori derizkion batasun eta anaitasunaren gorazarre edo omen-aldia emango zion, onela, itsasoan ildako beren semeen oroigarria gogoratuaz...

...nere eder-lana, aizeaz zabaltzen dan ego txuri baten antzera, dihoazten agur eta datozen ongi-torri besarkadaren ezaugarria da".

(Basterretxeatar Nestorek idatzitakotik euskeratua).

mutriku

EZKONTZAK

Ezkon-deietan arkitzen dira Juan M.ª Arrizabalaga Iriondo, M.ª Belén Fundazuri Bikandirekin; Eugenio Iriondo Etxeberria, Bekoña Arriola Ansotegirekin; Tomas Eizaguirre Agirre, Amaia Andonegi Yurritarekin; Jose Agirregomezkorta Lezertua, Estibalitz Gorrotxategi Elorzarekin; Gregorio Madera, Miren Beitia Alkortarekin; Jabier Andres Kamino, Ana M.ª Reyes Elezgarai Arreitunandarekin; eta Jose Antonio Hernandez, Margarita Merino Eizagirrerekin. Guziei gure zorionik sutsuenak.

EZBEARRAK

Uste-uste gabeko zoritxar baten bitartez Donostiako Ama Korokoaren sendategian arkitzen da Andonegi Miren Lore, anderea.

Baitare Donostiako Residencia etxean, bat-bateko ezbearean iztarra autsirik Ugartetxeatar Petra, anderea. Mutrikun berri, itxumustu batean jausi eta buru eta anka zauriturik oeraturik arkitzen da Larrañagatar Jabiera, anderea.

Azken aste auetan gaxorik arkitzen da Arreitunandiatar Martin "Tolon". Arrantzale zintzo eta abeslari iaioa. Leen bai leen sendaturik ikustea opa diegu.

ANTZERKIA

Goizeko Ibarako Antzerki Taldekoak jo ta ke ari dira antzerki berria gertutzen. "APAIZ, LANGILLE TA GIZON" Inaki Begiristain jaunaren antzerki mamitsu, bikain ta gaurkotasunez jantzia. Mutrikoarrak antzerki-zale diranez, lan oni guztizko arrera ona egingo zaiola deritzagu. Lan eder eta sakon au Azaroaren 3an, gaueko amarretan EDERRENA aretoan izango dugu.

D. CORNELIO JOAN ZAIGU

Guziok dakigun bezela, Arrietatar Kornelio apaiz jaun agurgarria Ikastetgiako Erretore izendatu dute. D. Korneliok sei urte igaro ditu gure artean, Eleiz Parrokiaren babesean zintzo jokatuaz, beti apal, beti zuzen. Gazte taldearen buru, eskola profesional-ko irakasle ta abar. Azken igandeko meza nagusian erri osoari AGUR egin zion, bere itz

goxoaz beti bezela, apaltasunez beterik; Agur D. Kornelio! Zori asko opa dizuegu erretoretzako bizitza berri ortan. Agur, eta ondo izan.

LAU

idiazabal

GAZTEEN EGUNA

Urtero bezela, ospatu dute gazteek beren egun edo jala. Aurreko urteetakoak ederrak izan badira ere, aurtengoak ez du inoren inbiri-rik izan. Eguraldiak ere lagundu zuan eta Idiazabalen bildu zan jendetza ez zan berriketakoa izan.

Goizeko zortzietan eman zioten ibilaldi neurtuari lteera; berrogeitiki gora ziran parte hartutako taldeak eta gehienak arrotzak.

Eguneko ikuskizunik garrantzitsuenak, Euskal Herriko bertsolari txapelketaren bukaera izan zan; goizeko hamalaka eta erdietan ekin zioten kantari bederatzi bertsolari, Agirre baitzan hamargarrena, baiñan ebakuntza bat zala-ta ez zuan parte hartzerik izan. Egurdiko saioaren ondoren herriko ehiztarien biltokian izan zan bertsolarien bazkaria; hango giro eta umorea nolakoa izan zan ez dago behar bezela idiazal baten bidez adierazterik.

Arratsaldeko bost eta erdietan eman zitzaion azken saioari hasera, Idiazabalgo enparantza bete bete arkitzen zan. Noiz izan ote da horrenbeste jende gure herrian?

Bertsolariak hauek ziran: Igarzabal, Lizaso, Zabala, Etxaluze, Gorbura, Narbaiza, Albero, Iraola eta Muñoa.

Saio borobil baten ondoren Euskal Herriko txapeldun Eusebio Igarzabal Gabirikoa aukeratu zuten; bigarren Kosme Lizaso Errenterriakoa eta bertsolari onenaren saria Zaldibiko Patxi Iraolarentzat izan zan. Patxi haur atzeratu bati bota zizkion bertsoak ez ziran nola nahikoak, goren-goren mailako bertsolariet ere horrelakoak entzuteko saio bat baiño gelagotara joan behar izaten da. Denek bete zuten ongi bere eginkizuna. Badituzte bertsolariak irriparrezko etorkizuna duala berekin, batzuek isiltzen dijozen eran, oñordekoak gogor daztetzetik eta honek guziok poztan gaitu.

Epai mahaikoak hauek izan ziran: Bordari, Danda, Agirre, eta Zabala, Gai jartzaileak, Aseginolaza, Bilore, Maffre, Lankideen Aurrezki Ontzia eta Idiazabalgo udal-etxeari esker antolatua izan da txapelketa hau eta beste laguntzaile asko ere izan ditu nahiz guzien izenak hemen ez azaldu.

Illunabar eta gau Semper analek enparantza alaitu zuten beren solñuz.

Horrelako jalak gutxi izaten dira eta sala gaitzen urtero antolatzen, hortarako geure aldetik eman dezagun laguntza eskeñiaz.

AXARI

azkoitia

IKASTOLA

Oztopo eta traba ipintzaileak ugari ditu gure ikastolak, baina laguntzaileak ere badituela ikusten dugu. Batetik gogoan dugu, ikastolari iritxi zitzaion oker bat zuzentzeko, gure herriko langileak, eskeini zuen laguntza, hots, ordu bat sartu zuten bakoitzak eta ordu haren balioa, ikastolari eman zioten. Bestetik berriz oraindik orain, Aurrezki Kutxa Munitipalak, ikastolaz oharu zaigu eta diapositibak azaltzeko tresna eskeini du. Beste-rik ez bada ere lerro hauen bidez, eskerrik beroenak eman beharrean arkitzen garena uste dugu, lagun tzaile denei. Esker mila eta ea denon artean aurrera ateratzen dugun gure herriko ikastola.

AIZKIBEL

Aizkibel gora eta Aizkibel behe- ra, hontan ari ziren mutil bi iragan zen egun batetan. Ez datak eta ez besteak, ez zekiten nor zen gizon hura. Gizonen bat izanen zela uste zuten, hori bai. Solasaldian parte hartu nahirik urreratu ginen, eta

berehala esan genien, hain ez eza- guna zuten gizon hura batetik azkoitiarra zela eta bestalde bere garaian euskara ikasten eta lantzen saiatu zen gizon bat gainera. Eneka azkoitiarra al zen bai erantzun ziguten eta gure aldetik Azkoitiko gizon ohoretsuen berri pixka bat bederen jakin dezaten, liburuxka bat eman genien.

TXINPARTAK

deba

HERRI PETRALA

Hala dio Amatiño adiskideak, gure herriagatik, Umeen Eguna aipatzerakoan. Badu arrazoirik asko hori esaterakoan, zoritxarrez.

Baiña ez da gurea bakarrik hone- lakoa, noski. Petralkeria franko ager- tzen dute gurea etortzen direnek ere, zoritxarrez.

ALBISTE ON BAT

"Centro Asistencial" bat egin behar dutela Itziarren jakin dugu. Hainbat ez behar egunero dugularik, denok dakigu zeinen beharrezko zaitzigan honelako etxeak. Ziur ez gaude, bai- na lantegietako gaixo eta zaurituen- tzat izango ote dan entzun dugu.

Ontzat eman dezagun berri hau, baina ez gaitzen has erronkak jo- tzen. Gutxitan aurrea hartzen diegu arazoiei. Oraingoan ere ez, noski.

ESKOLA BERRIA

Udaletxeak erosi ditu Lertxundi kaleko lur-sail batzuk. Berton esko- la bat zabaltu dute haurtxoentzat. Toki onean eta jolaslekuz ondo hornitukoan, gainera.

Baina, gure ustez, ez du sorrera jatorria izan. Ez zaio ezertzo ere he- rriari galdetu. Badugu denon izerdiz aurrera doan ikastola. Bazkide, la- guntzaile eta gurasoak aukeraturako batzordea du gidari. Haurrak eus- kal-giroan hezi nahi baditugu ez al zen bidezko ikastolako jendeari gal- detzea?

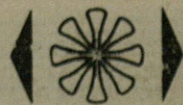
Jokaera horrek eztabaida eta zalan- tza haundia sortzeko arriskua du jendearen aurrean. Gertatu den be- zala gertatu delako batipat. Beraz, ez dugu sortzeko era ontzat ematen.

BILERA BIKAINA

Urriaren 8an Z. Argiakoez izan ge- nuena. Zentzuz, jendetasunez eta gi- zalegez egindako batzarra izan zen. Askok ez genuen elkar ezagutu ere egiten. Baina lasai agertu zituen ba- koitzak bere iritziak.

Z. Argia hobegotzeko asmoak har- tu ziren itxura aldetik, euskera al- detik, eta gai aldetik. Honelako ba- tzarren beharra sumatu genuen. Eta berriro ere biltzeko asmotan etxera- tu ginen. Zonionak zuzendaritzari.

IDIAKEZ

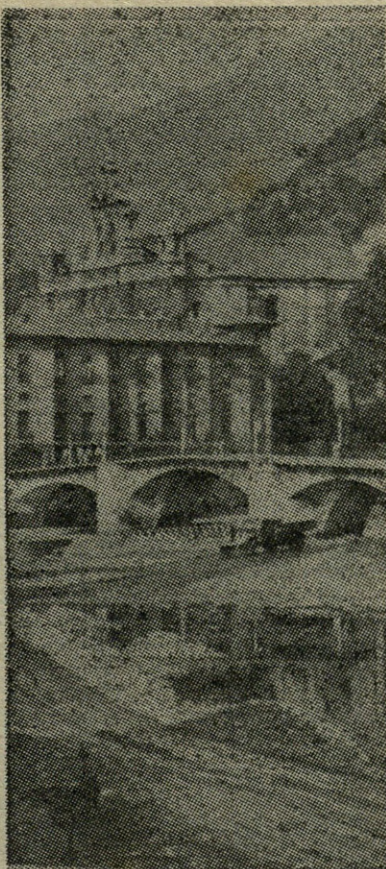
ZERUKO ARGIA SALTZEN DA:

ELGOIBAR

M. Gorostia

EIBAR

Angera
Markina
Iriondo
Eguren
Gisasaola
Barela
Alday
Aranburu
Estanko, 11
Isael
Simon
Amaia
Uraiz
Urizar
Siglo XX

TOLOSA

tolosa

Orok dakizuten bezala gure hirian ere, Euskal-Herria guzian bezala badira hainbat gastronomia elkarte. Herriak soziedadeak bezala ezagutzen ditu. Esan beharrik ez dago harrera ona dutela gutartean, eta gehienak ederki beteta ikusten dirala eguneroko atsedean unetan. Batzuk badira, oso guti, kulturaz ere arduratzen diranak, apur bat bederen. Erakusketan bat dela, edo hitzaldi bat edo beste, gehienetan hortxe amaitzen da hoiien eginkizuna.

Baina goazen aurrerago. Beren bereizgarriak nabarmenena, tripa-zaintzea izanik, harrituta gaude nolaz ez duten gai honetaz sariketa bat edo beste antoaltzen. Alegia gastronomia sariak esan nahi genduke. Hauek alderdi on bat izan lezakete irakaskintza aldetik, zenbait janariren moldaketaz eta zergaitik ez, sozial arazo bat ere bete dezatelanoski, platera merke batzuek edo publikoari erakutsiaz.

Dena dela guk gaur, soziedadeak aipatu baditugu, hauek eginkizun jator bat bete lezaketela ohartzen garelako izan da batez ere.

Adibidez, badira batsuk, jaialdi onurakorrak egiten salatzen diranak Miserikordirako, «Gota de Leche» delakoantzako etb. Hoiak danak ondo ikusten ditugu eta bertatik txalotzen ditugu.

Baina nik dakidanez oraindik ez zaio inori bururatu horrelako jaialdi bat gure ikastolaren alde egitea. Edo behar bada inoiz pentsatu du, baino oraindik ez du aurrera eraman. Ez ote da gure herrian hola-ko jaialdi bat eginen duen elkarte bat?

Nik baietz uste dut. Behar bada ez diote inork eskatu eta honengai tik edo beste zertxoren gaitik behintzat egiteko dagoela orandik.

Nere aldetik ideia bat emango nuke horrelako zerbait taxutzeko. Eta hau, lehen aipatu dudana Gastronomia Sariaketa bat izanen litzake. Honetan Pasai Antxio-ko elkar-te batek eman du esenplua. Joan zen irailean hain zuzen eginik du eta, benetako irabazpidea izan du noski. Gutartean hain ezaguna den marmitakoazela gai, 35 lagunek jokatu dute norgehiagokoa. Gero bazkari herrikoi bat egin zen han moldatu ziren kazuekin.

Hau aurrera eraman ahal izateko ukan dute hainbat laguntza jator. Batekoz beste antolatzaileek ez dutela diru askoren beharrik izan antolamendu hau aurrera eramateko.

Uste dut gure soziedadetako batek, hau egin ezinik ez duela. Beraz ideia emana dago eta ea zeinek jasotzen duen. Laguntzarik ez zaio faltatuko gure aldetik.

Tira ba mutilak, aurrera. Veleta-ko gazteok zer? Zuek arazo hoiatan iaioak zerate! Ala ez?

ASKALEKU

eibar

ASTELENA

Urte batzuetan egon da Eibar osoa

Astelena frontoia noiz zabalduko ote zan galdezka. Azkenek pozik ikusi dugu nola leengo berotasun ura eta posturak zorionezko edo zoritzarrezko oitura ere bizirik jarraitzen dutela.

Garai ontako pelotaririk onenetakoak etorri ziran lenengo iokoak ospatzeko eta «Gure Miguel» izan zan sakea eman zuana. Luis M.ª Segurrola apaiz jaunak bedeinkazioa emateko orduan pelotazale jaun andre askorekin batean, Jabier Izaguirre (Pelotako vicepresidentea), Jesús Iriondo (F. P. P.-ko presidentea), Alberto Vidarte, Enrique Abril, Atano III ta Miguel Ga^astegui jaunak alkate ta udalarekin batean ikusi genituen.

Alkate jaunak udalaren izenean eman zuan itzaldian beste frontoi batzuk egiteko asmoa agertu zuan. Frontoi Eibarko gazteriaren artean kirol au galdu ez dadin izango dira, bere itzaldian esan zuanez beintzat.

Garrantzizkoa da Alberto Vidarte, Astelenako Gerente jaunak, Hospitallean aurkitzen diran gizonentzat, sarrierak eman zituala azaltzen.

Zorionak frontoi berri eta laguntza onegatik.

FOBALLA

Ikastolen alde jokaturako foballean Eibar-ek irabazi zuan 2-1 egatik Elgoibaren ta 3-2 gatik.

Kruzetatar Odile.

zumarraga

SALBATORE PARROKIA

Gaur, Urriak bat eliztar talde gartsu baten arnasarekin berotuta, eta Gotzai jaun eta erriko apaizen onspenarekin babestuta, auzoan SAN SALVADOR parrokiaren berria zabaldu da.

«Au da eguna Jaunarena, gaur piztu baita Jesus Jauna! Poz pozik kanta; Gora Jauna! Zer zoriona! Zer eguna!» Egun zoriontsu ontan, amaika

eliztarren aspaldiko Irrika garratza amaituda. SALBATORE parrokiako erretore On Jose M.ª Larrañaga dugu, apaiz eta gizon argia. Parrokia-aren jabe egitean delako erretore jaun onek, argitara ditu bere eliz barrutiko ardiel buruz alako orritxo batzuk, bere barru nortasuna agertzen dutenak, eskeintzen delarik guzti-guztia emanak izan zaiozkion ardiel alde. Orri auen bidez azaltzen du parrokiaren onek bere gain izango duen erriko lur zatia. Era berean adierazten du eliztarren artean sortzen diren artu emanetarako bere lan-lekua irikita egongo dala.

Asteleenean ez da izango batzarrerik. Beste egunetan, goizetik, 10.30 tik 12.30, Arratsetik 6 tik 8 tara. Ostegun eta larunbatetan ez da izango batzarrerik.

Oraingo, Ezkontzak eta illetak Eliz-nagusian izango dira.

AZKARRAGA

irakurleak

mintzo

Irakurri dut, gogoz irakurri ere, Urriaren amabostean argitaratu duzun editoriala. Bertan indartsuak indartsuago agertzen direla adierazten zaigu, eta ongi adierazi ere.

Komunikabide tresnak erabiltzen dituztenek badute indarrik asko, eta beren eginbidea ez da sarritan gizalegeari dagokion oietakoa izaten. Orregatik, bertan egindako aipamenari garrantzi aundia duela derizkiot.

Alaz ere, lan orri zerbait geiago eskatuko nioke. Izan ere, urrutit samarreko esenplu eta adibideak ipintzen dizkigu.

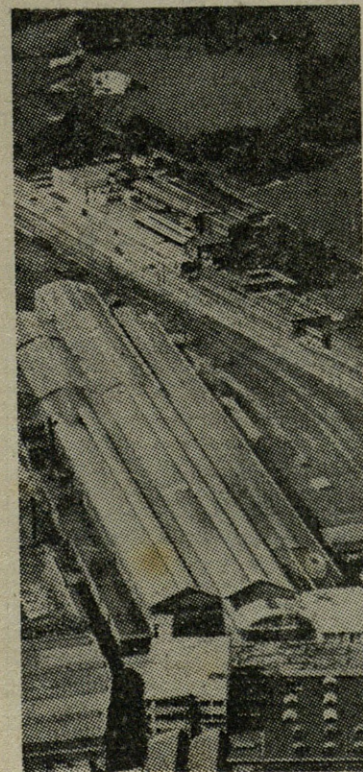
Gure inguruan gertatzen denaren azterketa bearrezkoa zaigu. Egiatzko indarduna nor den, eta noren bizkar indartsuago bihurtzen ariden ezagutarazi beharko luke lan orrek. Dena den, pentsatzeko eta erabakiak arerazteko lan egokia dela esango nuke.

Azkenik, barka bekit, inprentako-edo uts asko ikusi dut lan orretan. Ez ote da arazo orri konpontzea posible izango?

A.M.
(URNIETA)

BERGARA

ZUMARRAGA

ZERUKO ARGIA BIZKAIKO ERRI AUETAN SALTZEN DA:

MARKINAN

M. Loli Aginaga,
Artibay, 24

SONDIKA-ASUA

E. Astarloa

LARRUSKAIN

Parrokia

GERNIKA

Ruiz Bustillo

ONDARROA

M. Zulalka

BILBAO

Librería Armendáriz
Dr. Arellano, 50
Librería Azkategui
Cinturera, 4
Librería Bilbaina
Plaza de los Mártires, 2
Librería Verdes
Correo, 7

GALDAKANO

J. Altuna
Urreta, 34

ABADIANO

J. F. Zubero
S. Prudenziola, 7

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

Hernani, 4

DONOSTIA

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR'ek

sukaldian

«EUSKERA HIRE LAGUNA» LEHEN LIBURUA,

PATXI ALTUNAK EGIN ZUENA,

berriz argitaratuko da. Liburu eder hau, zerbait bederen, osatu eta hobetu egingo da. Lehenbiziko hartan ez bezala oraingo honetan euskera batuan argitaratuko da.

Erosi nahiko lukeenak eska beza: Bilbao. Apdo. 72.

ELIZAREN BERRI USTE GENUEN...

«Gaur Eliza beldurtu eginen ote litzake gaurko martiritza gisa batetaz?»

GOSE-OPORRA ETA EBANJELIOA

Aspaldi honetan, sarritan entzuten dugu, halako nahiz bestelako tokitan gose-oporriari egin diola halako edo bestelakoak.

Lehen ere, astekari honetan eta ELIZAREN BERRI sail honetan aipatu dugu Brasilgo zenbait preso politikok eginko gose-oporra.

Bigarren, ekainaren 9an hasi ziren eta uztailearen 8an amaitu. Ez zen berriketazkoa izan!

Amaitu horretan, eragin handia izan zuen Sao-Paulo-ko artzapezpikuak eta haren gotzai-lagunek eta presbiterium argitara emaniko ageriak; honela zion, besteren artean: «Dioesiak ez dio inoiz ere indarrik eman gose-oporriari; izan ere, Ebanjelio-argiz eta moral katolikoaren alde, ezin onartuzkoa jotzen bait du...».

Baiezpen honek hauts franko hartu du munduan. Hain garbi ahal dago, gose-oporra Ebanjelioaren aurka doala? Hona zer dion Paul Ricoeur-ek: «Benetan txunditu egin gaitu Arns jaunak argitara eman duen ageriak, esanez, gose-oporra Ebanjelioaren eta moral katolikoaren aurka doala. Baiezpena handia; izan ere, badakigu, hankapean dagoen askok jotzen duela ekintzabide horretatik, indartsuagoen eskutan dagoen askok».

Gaur Eliza beldurtu eginen ote litzake gaurko martiritza gisa batetaz? Hasierako kristauak ez ahal zuten nahiago izan heriotzera gaitze-ziak izan, fede ari, hots, beren giza-askatasunari uko egin baino? Horrez gero, zer dela-eta ez dezaket gaurko preso politikok beren bizitza arriskuan ipini, beren gizatasunari, hots, iritzi bat izateari eta adierazteari uko egin baino lehen? Izan ere, gartzelan badaude, eskubide horretaz baliatu direlako da, eta brasildar epai-sistimak erauzi nahi diena, haien giza-dintsunaren azken arrastoa da».

Artzapezpikuak nahi zuena, hila-bete gose-oporretan zeramatenei atzera egin erazte zen. Baina, hori lortzekotan egin duen baieztapena, gauza handiagoa da. Nola gaitzetsi ditzake fedearen izenean gose-oporra? Aldiz, esan ditzake, ikusmodu jator eta handi baten ondorioa dela: horrela jokatzen duenak, balio handienatza gorpuzteko bizi ez, baizik balio handiagorik badela ezagutzen du. Barkatu, esakun horretan dikotomia apurren bat ageri bada, baina mamia ageri da.

Agian, gaitzespen hori ez ote da, horrelako ekintzarako gauza ez garenon burupidea?

KRISTAU-IKASBIDE BAT BAZTERTUA HOLANDAN

Badakigu, lehen, orain zenbait urte, kristau larrirentzat antolaturiko kristau-dotrina liburuarekin komeria franko izan zutela Holandan. (Bide-nabar, esan dezadan, liburu hori datorren urtean, eta JAKIN-ekoan ardurapean, euskaraz ikusiko dugula). Orain, berriro, beste maila batetako kristau-dotrinarekin dute Holandan bertan. Dioesia bitan entsegu bat egiten ari ziren bigarren mailako irakasleak. Ba, zirt-zart, Erromatik, liburu hori baztertzeko agindua hel-du zaie bi gortzairi.

Uste nuen, makinismoa Aleman-edo bakarrik zegoela sarturik; baina, ageri da, Erroma aldean ere

aski gogortua dagoela fenomeno hori: konponketarik ez dago, hori ez eta kitto, Roma locutta est!!!

EZKONGAIEN GERTUKETA, EZKONTZARAKO

Beljikako gotzaiak ageri bat argitara eman dute ezkongaien gertuketari buruz. Funtsean hau diote: federik ez, eta Elizaz ezkontzea eskatzen dutenak, gero eta gehiago dira; sakramendurako ataka izin irekitzen ahal horrelakoei, besterik gabe; horregatik, apaizak ez dira aski arazo hori aztertzeko, eta berari irtenbideren bat topatzeko; katekumen-eskolak-edo antolatuta behar dira; Elizaz ezkontzeko, nahitaezkoa da Kristo sinestea; hori ezean, zentzurik gabekoa litzake Elizaz ezkontu nahi izatea. Halabaina, fede sakonetik fede-ezara tarterik badago; horregatik, ez ditzake, ez zorrotzegi izan sakramenduak ukatzen, ez lasaiegi ematen. Beraz, ezkongai biren batengan fede izpiren bat nabaritzea, beharrezkoa da. Eta, azkenik, fedez hausnartze bat eskatu behar litzake ezkontu aurretik, fede-heldutasunera hel daitezen.

FRANTZIAN NORK BERE BURUA HILTZEN DUTENAK URTEAN 15.000

Erresuma industriatu gehienetako izurria dugu fenomeno hori, hots, nork bere buruaz beste egitea. Frantzia hamar milatetik hamabost milatara.

Batez ere, astearen azkenean nahiz oporraldian gertatu ohi zaie krisialdia bihotz-eroriei.

Fenomeno horren arrazoina, sendagile, sikolari eta soziolariek honetan datzala diote: hiritako bakardadean, non bat numero bat bihurtzen bait da, taldean nahastua, axaleko beste harremanei bide ematen ez dion gizarte honetan. Bakardade eta anonimatu horren aurkako erremedioak oraino hasi-masian daude.

Erremeriotako bat gure arteko Jai-aretoak ote? Lehengoak gutxi bait liran, Goiherin beste berriren bat ba omen dugu: Beasainen.

ASKATZEAREN TEOLOGIA

Gustavo Gutierrez, Teologia de la liberación delako liburuaren egilea dugu, peruarra, Salamancako Sigüeme argitaldaria argitara eman, eta aste gutxiaren buruan agortu denaren egile. Eta uztailearen 7tik 15era Escorialen bilduriko batzarkideetarik nagusienetakoa.

Zer dio funtsean autore honek lezro-sail honi ezarriko gaiari buruz? Hona labur eta korrika:

1) Iraultzaaren teologia eta Askatzearen teologiaren arteko aldea.

Askatzearen teologia esakunak, iraultzaaren darakargu burura, besterik gabe. Baina, bada alderik bien artean. Bata, iraultzaaren teologia alegia, honetan datza: kristau asko iraultzabideari atxiki zaiolarik, Biblia-ra jotzen da jokabide hori zuritzea arrazoin bila. Garai batetan giza-egoera bati egokituriko Jainkoaren hitza, orain gure egoera berdintsuari egokitzea izanen litzake arazo guztia, delako teologia horren arabera. Alemanian jaio eta garaturiko pentabidea.

Askatzearen teologiak, aldiz, beste abiaburu bat du. Iraultzabidean sartzeak, kristaua lehen ezbealako kul-

tura, —politika—, gizarte munduan sarrerazten diela jotzen du teologia onenek. Politikazko munduan berezko legeak atxematzen hasten da. Esate batetarako, Eliza, nahitaez, politikagilea dela aurkitzen du. Politika bera ere zientziabidez aztertu behar dela, iraultzazko ekintzan eginkortasunez jokatzeakotan. Gainera, politikazko mundua sesiozko mundua dela topatuko du kristauak, eta ez bake idilikozkoa, eta iraultzabideari ekitza giza-maila arteko borrokan murgiltzea dela.

Horrela, fedea bizitzeko modua aldatu egiten zaio kristauari; lehen bizi zuenaren aldean, arras desberdin izanen du aurrerantzean. Kristau-bizitzako arazo nagusienak beste ikuspegi batetozik begiratzea bultzatzen du askatasun teologiak.

2) Giza-maila arteko borroka gertaera bat da: hor dagoena.

Giza-maila arteko borroka hor dagoen gauza da. Horrez gero, galdera hau egiten ahal da: gertaera hau, hots, hor dagoen giza-maila arteko borroka Ebanjelioarekin uzta ahal ditzake? Eta arazoa hau litzake: gure gogotik at, gure federatik at, borroka hori hor dagoenez gero, nola kristau izan hor barruan? Erantzuna hau izanen litzake: zangoetan daudenak eta zantpatzailak maitatuz, baina batzuekiko eta besteekiko maitasuna tankera desberdinekoa izanez. Zantpatzailak maitatu, beren alienaziobidetik ateraziaz; zantpatuak maitatu, beren alienaziobidetik ateraziaz. Baina, hain desberdina izaki bien alienaziobide hori!

Bestalde, Elizako batasuna ere ez da hartu behar egin eginko batasuna bezala, egiten doana bezala baizik.

3) Politika konpromisoa, zer da?

Politika alderdi erreformista nahiz iraultzaile batetan sartzea? Zenbaitetan beharrezkoa gerta daiteke hori. Baina, berez, ez da nahitaezkoa. Politika-konpromisoa, hori guztia baino zabalagoa da. Guztien gain, giza-maila baten alde aukerabidea egitea da; giza-mailarik gabeko gizartearen aldeko aukerabidea.

4) Askatzerik gabe desarrollobiderik ez.

Egiatzko desarrollobiderik ez ditzake egin askatze-prozesu baten barruan beste. Hego-Ameriketaren ez da txarresten desarrolloa, «desarrollismoa» baizik, hots, gizarte aldatzea ez baina ukitu batez zerbait hobetazkoan dartzan erreformista politika alegia. Hau da txarresten duguna. Askatzea ditzen duguna, orain zenbait urtetatik hona datorren arazoa da; Hego Ameriketako herriek menpeko garaia konstatatu garenetik hona datorrena.

Nazio-arteko borroka dago hor joku. Eta, bestalde, nazio barruko oligarkia, nazio zapaltzaileen eskumakila bezala hartzen dugu.

Gizarte aldatzeko zientziabidezko analisia eskatzen dugula, eta analisia horretarako zenbait marxista konzeptu onartzen dugula? Eta zergatik ez? Ba ahal dago gaur egun gizarte baten analisiarik egiterik, marxismoaren zenbait konzeptutara jo gabe?

Zer egiten ahal dute Europako herriek desarrollo askatzaile horren hildotik eta Hego Ameriketaren alde? Esate batetarako, eta lehendabizi, aztertu norberaren erresumak munduko ekonomia sistiman duen eginpidea; gure morrontza lanea duen partez jabetuz gero, lagun gaitzake edozein erresumatako kristauak; bigarren, elkarren artean harremanetan jarrai, bata bestearen berri izatekoan; hirugarrenez, Hego-Ameriketara doazen europarrak ez ditezela hartuntz joan, iraultza honela egin behar da, esanez.

ZIPRIZTINAK

—Bat baino gehiago azaldu da AMUNSA nor edo nortzuk ote litekeen edo litzkeen jakinmin larriz. Behin, AMUN=Amundarain eta SA=S. A. (Sociedad Anónima); bestean, AMUN=Amundarain eta SA=Salaberri ala Salamanca ote litzakeen; Salaberri edo Salamanca Amundarain-en bigarren abizena ote litzakeen alegia. Eta nik ahal dakit zer gertatzen duen?

Ezizenez argitaratzen dugunok, aurpegia eman behar gendukeela...

Halako jakinminak urdaileko min-ik ekar ez dizaien inori nere hau dela-ta, arastro bat irekitzea ez da gaizki izanen. Batetik, AMUNSA ukitzen dituen gaiek, zein eta non goa denaren aztarrenaski garbia daramate. Bestetik, AMUN-en azalpena Amundarain dela dakitenek, ja-

Kristo il zanetik, piztu bitartean, lur jota zeuden ikasleak. Aien giro latza Emausko bi ikaslerengan ongien ikusten dugu: «Jesus Nazaretarra, Jainko eta erriaren aurrean egitez eta itzez gizon azkarra. Baina gure apaizburu eta nagusiek beretat eriotzarako epaia iritxi eta gurutzetu egin dute. GUK USTE GENUEN, Israelgo Erreinu berriro gure artean jarriko zuela, BAIÑAN...»

USTE GENUEN... Esperantza galdutakoen itza. Itz tristea.

USTE GENUEN... Batikanoko Batzar Nagusiak itxaropen gozako sort-erazi zituen askoren biotzetan. USTE GENUEN, guztiz ongarriak izango zirela bere erabakiak Eliza eta gizartearentzat. USTE GENUEN Elizaren aldeketa eta eraberritzeak guztiz bikainak izango zirela. USTE GENUEN gure Eliza, beartsu eta oinperatuen Eliza izango zala. USTE GENUEN gure Eliza, beartsu eta oinperatuen Eliza izango zala. USTE GENUEN tokian tokiko Elizak, Erro-

kin behar lukete ere, bigarren abizena non topatu. Orain dela urte bat edo bi, ahotan asko ibilitako abizena da bigarren hori. Baina, ahotan ibilitako abizenekoa herri berekoa izanagatik, arazo harekin zerikusirik ez duena.

Garbi ahal dago?

—Goiherriko lau herrietan hasiak dira Sendotza sakramendua hartzeko gertuketarako hitzaldi eta talde-lanak. Urriare 17an zen lehenengo hitzaldia. Herri horietako batetako erretoreak ez omen zuen ekintza horren berririk aipaturiko egun hortararte, hots 17 arte, eta hori, hil hona beraren Sean edo 6an ondoren ematen dugun idazkia bere etxean zuelarik (esan behar da, lan hori, gertuketarako lan hori, herri horretan, koadjutore batek hartu zuela bere gain). Ez ote daki erretoreak irakurtzen, ala? Eta jakina (oi jainkotiar zentralismoa!!!), ez bide litzake gauza egokia kanpoko beste apaiz eta fraileentzat lanbide horretan eskuartzea, «Misioa» erretorea-rengandik hartu ez dutenez gero.

Hona, Sendotzarako gertutara dela-eta herri horretako apaiz guztiei emaniko, eta aipaturiko, idazkia:

SENDOTZARAKO PLANA

GERTATUA.— Maiztean Sendotza egitea onartu ez zelarik, (eman ziren arazotik bere garaian) lau herriok batera: Idiazabal, Itsasondo, Lazkao eta Zaldibik, kondizio batzuen baitan eta prestatzeko behar zen denbora harturik, Eguberri aurrerako proposatu genion Apezpikuari. Honek gure asmoak onarturik, hasiak gara antolaketan, lau herriok batera berriro ere.

ZER PLAN DEN

—Hara, 16-19 urtetako gazteak bakarrik hartzea oraingoz.

—Gero, 16-16 urtetakoak harturik bi urtez behin-edo egitea Sendotza.

—HELBURUA: bizitzari buruz gaur egungo gazteak zer jokabide dituen azterte, eta horretan kristau ikuspegi motibazioak zer-ikusitu duen char dadin laguntzea. Ondorioz, fedearen eskakizunak zeintzuk diren jabetzen delarik, Sendotza, askatasunez eta libreaki hartu nahi duenak har dezala.

—METODOA: bi parte izango ditu: hitzaldiak eta talde lana. Astean hitzaldi bat, gai berezi bat jorratuz; aste oro, baita, beste egun bat talde tikieta gaia eztabaidatu eta zenbait puntu argitzeko. Honek, hizlariak (herri bakoitza gai bat ikas-tera hitzemanik gara) eta talde lana xuxentzeko arduradunak eskatzen ditu.

—URRIAREN 15-22 astean basiko da Sendotzarako prestaketa.

OHARRAK

—Adin horretako gazteak bat-banaka pasako zaie dela, aurrez egin den plana elkarrekin xuxendu edo eraberritzea, eta ahalik egokien burutzea.

—Ez da bidezko iduritzen, pulpitudik edo bestenaz gurasoak zirikatzeko, alde baterako edo besterako preslorik izan ez dadin gazteen baitan.

—Halere, gauza martxan hasten delarik, ongi ikusten da gurasoein zenbait har-eman.

Hona hemen oraingoz dagoenaren berri.

72-X-5.an

Arazoak jakin erazteko modukoa deritza idazkiari.

AMUNSA

mako Kuriaren zentralizazioa apurtuta, askatasun aundiarekin jokatu-kozuela. USTE GENUEN zuzentasunaren alde biziki jokatuaz, salatu-ko zituela gobernamendu zapaltzaileak. USTE GENUEN erri egintariekin dituan lotura mingarriak puskatu zituela. USTE GENUEN, USTE GENUEN... BAIÑAN...

Ia leenean gaude. Mando zar baten pauso maqalak dira, aurrera Elizak egiten dituanak. Ustel atera zaizkigu itxaropenak. Oker jo digu kuak. USTE GENUEN. Esperantza galduta, orrela mintzo diran askotxo, zoritxarrez, ezagutzen ditugu.

Elizaren eraberritze au makalegia zalata, Europa eta mundu guztian erantzule (contestatarios) asko genuen. Burruka aundia egiten zuten, baiña Eliz barnean. Euren kontura batzar zaratatsuak eginaz, amaika buruaste Gotzalei emandakoak ziran. Pentsaera ausartak. Jokabide berri-berriak Elizari eskatzen zizkionak. Eliza zaarren erakundeel egin oi zizkieten salaketak. Erantzule aurreratuen aien artean ere bazen euskaldunik. Gure Erriko Elizaren izenean parte artu oi zuten emen eta an, European zear egin oi zituzten Batzarretan. Burruka ori guztia ordea, gaur eguneko Eliz-Instituzio-erakundeen barnean egiten zuten.

Gaur ordea, Zer gertatzen da? Txinparta eta sua daritela besteak datoz: eskubi-eskubikoak. Eraberritze aundienetakoa Elizarentzat nai zuten Erantzuleak, mututu bezela egin dirala, esango nuke. Ez dut uste leen aña Batzar Aundirik egiten dutenik. Ez dut uste leen aña Eliza salaketarik dagitenik. Gure Elizako gaurko erakundeetan burruka egiten aspertu egin dirala dirudi. Erre' eta etsipenez jota, bear bada gaur arkitzen dira. Auetako bat edo beste ezagutzen dut eta beren pentsaerari, burrukan aspertutakoena deritza: «Gaur eguneko Eliz erakundeekin zer eginik ez dago. Gure burruka, gure salaketak, gure borondateona Eliza eraberritzeko alferrikakoak dira. Esperantza guztia galdu dugu. Zer eginik ez dago. USTE GENUEN... BAIÑAN...

Zer eginik ez dagoela eta Erantzule auetako batzuek, gaur eguneko Eliza erakunde barnean lan egiteari utzi diote. Beren erara, Jerarkiarekin artu-emanik gabe, beren pentsaera eta jokabideak aurrera eramaten salatzan dira.

Jokabide auetan geienetan apalak ditugu tarteko. Erriko kristau guzientz ezin kompeni dute apalzen aldaketa au. Minbera eta kezka bizia sortzen dute askoren biotzetan. Neroni ere negargurea biotz barnean sartzen zait auetakoren bat sentimentuz beterik datorkidanean: Zer da au? Nora goaz? Zer egin bear dugu?

Egia aitortzen dut: Elizaren onerako benetako Erantzule izandakoak, geien, eura minberatu eta atseka-betu dira beren bizitzaren aldaketa-rekin. Jokabide berriari eldu aurretik amaika kezka eta larritasun izan dute. Aurrera egin badute, beren barru-kontzientziak aginduta egin dute. Beren jokabideak beste biotz asko larritu dituztela? Bai noski; beren ustetan ordea, eura eta errian beste askok daramazkiten nagabemiñak guztiz dira bearrezko Elizaren onerako.

Gaur eguneko erakundeak utzi eta beren bideari eldu diotenak errespetatzen eta maitatzen ditut. Auetako bat baiño gelago adiskide du. Neure burua ordea illunpean ikusten dut eta ezin naiz argitu. Eliz barnean beti izan dira nere uste-tan erantzuleak. Auen artean Santu aundiak ere bai. Espiritu Santuak eraginda, bere garaian Asisko Prantzizko erantzule zan eta Eliz Agintariak makilatu gabe ezutzen utzi. Burua auxa datorrit: Eliza barnean, gaurko erakunde barnean, Jerarkia-ren mende, burrukalari eta erantzule izatea, ez al da oso zailla? Erakundeetatik kanpora burruka ez ote errexago? Sinismenez, Profetismo batean erakunde barneko burrukalariak makilatu eta martirizatuagoak, ez ote izango? Jainko Erriaren onerako, zer otea? Kanpotik ala barrutik egiten den burruka? Negarrez ereiten duenak, pozean uzta bilduko duela, dio Liburu Santuak.

Gaur egia osoa arkitzea ez da erraza; nik ikusten ez ditudan arrazoi bultzaturik jokatu duze noski. Dena dela, zuen eta gure Elizaganako maitasun utsez egiña duze nere gaurko au.

AROSTEGITAR JOKIN

HAZPARNEKO

"Elgar Oinkari"

Euskal dantzen bide berri bat?

Gaurko onetan Donostian, parte zaharrean izan naiz. Donostian eta euskal giroan ain ezaguna den Joxemari Arregiren etxean solasaldi eder bat egin dut. Gizon au dugu, ain zuzen, Lapurdiko Hazparneko dantza taldearen zuzendari. Eldu den igandean, Urriak 29, eguadian, izan ere, Victoria Eugenia antzokian jaialdi bat eskeniko digu. Jaialdi nori aitzakitzat arturik, euskal dantzaz luze mintzatu dugu. Bere iritzia zenbaitek onartu eta beste zenbaitek baztertuko ditu baina interesgarriak ez direnik neork ez du esango. Ni aalik eta egokien azaltzen arduratuko naiznere iritzirik ezertarako eman gabe. Iritzien zuertasunez irakurleak epaituko du.

—Elgar Oinkari taldea noiz eta nola sortua izan zen?

—Dantza talde bezala ez da oso zaharra eta gutxiagorik ere. Talde au duela bi urte sortu zen. Jesus Luisa Esnaola izan genduen sortzaile eta egile berezia.

—Jesus Luisa Esnaolaren izena bein eta bitan entzun arren, bere berri andirik ez datkit...

—Gizon au jatorriz Erroterikoa zen, naiz gero guda sortu arte beintzat Donostia bizi izan. Bera izan zen Bizkaiko ezpatadantzari batasuna eman ziona.

Erbestean, gudaz gero sortu zen «Eresoinka» taldeko dantzarien buru ere bera izan zen. Dantzari ona, erakustaila egokia eta euskal giroa dantzarien artean supertzen apartekoa zen.

—Dantza grina, barnean, jaiotzatik zeraman orietakoa beraz...

—Begira, gizon onek beharrak ala agindu eta Mexicon bizi izan zen baina bere azken egunak bere lurrean igaro nairik itzuli zanean Ipar Euskalerrira beste asmorik ez zuen dantza talde bat osatu baitzik. Gaztetan lan egin zuen alorrean berriro lan egin nai zuen, eta egin ereegin zuen. Hazparnen neska talde bat soru aal izan zuen, eldu den igandean dantzatuko duen taldea. Bera ez dugu gure artean izango. Zoritzarrez, duela gutxi, eriotzak beste mundurako arrapatu zigun.

—Alaz ere zuek aurrera jarraitzen duzue. Baina galari jarraituz... zuen taldeak zer berezitasun du? Lapurdiko dantzak dantzatzaren dituzute ala...

—Galdera oni erantzuteko irrikitzen nengoen. Beste dantza talde folklorikoen gizaok ez gara gu. Gu ez gara talde folkloriko bat.

Guk ez dugu lehengo euskal dantzarik dantzatzeko.

—Zure erantzunak arriturik uzten nau...

—Ara, guk ezditugu ez Gipuzkoako, ez Lapurdiko eta ez Euskalerriko beste inongo dantzarik dantzatzeko. Talde folklorikoa ez ginela orregatik nion. Guk dantza berriak sortu ditugu.

—Onela jokatzeko beste taldeen jokabidea kritikatzeko duzuela dirudi...

—Ez eta gutxiagorik ere. Beste taldeek egiten dutena egokitzen bakarrik ez, beharrezkotzat jotzen dugu. Leengo dantza zaarrek gorde eta indartu egin bear dira. Dantza zaar asko dago gainera erdi galdurik Euskalerriko bazteretan. Dantza oriek jaso eta dantzatuko egin bear dira. Talde folklorikoak zenbat eta uguariago eta obe.

—Zuek sortu dituzuen dantzak euskaldunak al dira...

—Ezpairik gabe. Guk ez dugu ortan dudarik. Gure iturria, izan ere, dantza zaarretan dugu. Dantza zaarrek dira gure dantzen oinarri. Dantza oriek dituzten pausoez balletuz egiten dugu guk gure dantza berria. Leengo dantzen muina biltzen dugu.

tuz eta jasoez dantza berria moldatzen dugu, expresio berria ematen diogu. Euskal sustraiari jarraituz ari gara beraz lanean.

—Dantza bakoitzak bere asmo edo elburua izango duba...

—Bai, ori da. Asmo ori abestiak adierazten digu. Abestia esatean musika bakarrik ez, musika eta itzak, biat bat esan nahi da. Izan ere guz erriak abesten dituen abestian artu ditugu gure dantzen oinarritzat.

—Zer nolako abesti...?

—Denok ezagutzen ditugun abestiak: Goizian goizik jeiki nintzun. Txoritua norat hua; Iruten ari nuzu; Txarmagarria; Donostiako Iru damatxo t. a...

—Erriak abesten dituen abestiak zuek, beraz, dantza mailan azaltzen dituzue?

—Bai, ala da baina guretzat dantzak eta abestiak bat egin dan joan bear dute. Esan nai da, dantzatu bakarrik ez, abestu ere egiten dugulua. Baina ez du koru batek abesten. Denok abesten dugu. Denok abesten dugula esatean ikusle eta dantzari esan nai da. Denak parte artu bear dute. Erriak abeste, erriak parte artu bear du. Turlistentzat ez dugu dantzatzeko.

—Zuen egiten duzuten ez da ikuskizun edo espektakulo bat bakarrik.

—Gure jaialdia ikuskizun xola izaterik ez genduke nai. Ikuskizun bat bada. Ori ez dago ukatzerik. Ikuskizuna gaindu egin bear da ordea. Ikusleak egile biur nai genduke. Ikusleak abestu eginbear du. Jaialdian barnean sarturik, berak ere bere sentimendua azaldu egin bear du. Euskal giroan murgilduz arnas berrituta atera bear du jaialditik.

—Zerk du orduan garrantzi andia, abestiak ala dantzak?

—Ez dakit zer erantzun, biak ain loturik eta josirik ikusten ditut... Guk pertsona osoa nahi genduke trantzean jarri. Orduan dantzaz, musikaz eta gorputzaren expresioz baliatzen gara. Orain arte dantzatu bakarrik egiten zen. Gure artean, gorputzak ez zuen expresiorik. Guk sortu ditugun dantza auetan sinu eta jiteen bidez gorputz oosari parte ar erazi nai diogu.

—Zer arrera izan duzue orain arte?

—Oso kontent gara. Erriak oso ondo erantzun du. Lapurdiko eta Baxenafarroan ibili gara batipat. Eta egia esan, erriak oso ederki parte artu du. Askoz zailagoa zen, aurtengo udaran Munichen alemandarrei parte artu eraztea. Alaz ere Bavierako jendeak asko maitatu zuen dantzak. Esperientzia ori oso ona eta interesgarria izan zen. Datorren udaran Belgika aldera joateko indar berriak ematen dizkigu.

—Galdera xelebrea da, baina zergatik zatotze Donostiara?

—Bi arrazoi ditugu Donostiara etortzeko. Bat, Donostian euskal

dantzez dakien jende asko da. Jende orren iritzia artzera gatz. Beste modu batetara esateko, examin bat pasatzera gatz. Donostian onartzen bagaitue Euskal-Erria guzian onartuko gaituzte. Bigarrena, Jesus Luisa Esnaolari omenaldi bat egin nahi diogulako da. Bere gogoia talde onek Donostian dantzazela zelarik, bere gogoia bete nai izan dugu.

—Donostirako dantza berezirik ba al duzute?

—Bai, badugu zerbait berezia Donostirako. Sarriegi jaunaren Inudiak eta Tanborradako musikaz baliatuz dantza batzuk moldatu ditugu. Dantza oriek Donostiaren artean zer arrera izango duten jakiteko irrikitzen nago. Baina ori datorren jaien ikusiko dugu.

—Gerora begira, zuen lan onk irteerarik ba al du?

—Gauza bat argi eta garbi esan bearra dago. Gu egiten ari garen asiera bat besterik ez da. Gu bi-deak urratzen ari gara. Irteera bezala berriz nik oos andia ikusten dut. Orain badira abesti berri asko. Abesti oriez baliatuz dantza asko eta asko egin daiteke. Dantza batzuk onak izango dira, besteak txarrak. Baina piskan piskana gauzak tajutzen joango dira. Ori ariek esango du.

—Zure esperientzia beste taldeetara ere zabaldu nai zendukeela dirudi.

—Orixe baietz. Guk ez dugu gure baitan ezer gorde nahi. Daukaguna besteek emateko prest gaude. Gu baino modu geiago, erreztasun eta abilitate geiago dutenak izango dira eta oriengana zabaldu nai genduke. Beste taldeek bide orri eltzen diotela ikustea izango litzake guretzak pozik andiena.

—Bide orri eldu nahi dienei zer eskatuko zenleke?

—Euskal biotza leenik eta bigarren. Gero euskal dantzak ondo mederatu. Euskal dantzen berri ondo jakin. Azkenik teknikaz ondo jantziak izan. Iru gauza auek elkarturik izan bear dute. Bestela jai dago.

Ontan bukatu genduen gure solasaldia. Datorren jaien, Urriak 29, eguadian Victoria Eugenia egin-go den jaialdiak zerbait berri ekarriko diguen jakiteko minez geditu naiz. Euskal dantza berriak sortzea izan ere ez da txantxetako gauza. Dena den, eztabaidak ugari izango dira...

D. UNANUE

